Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 892 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1886 (Ն. Տ.) 3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1887 6 ՌԷԲԻՒԼ ԱԽԸՐ 1304

20 ՓԱՐԱ (ԾՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ)

[illegible] ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

[illegible] نورادونكيان خاني [illegible]
[illegible] ادارەسى

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (ԾՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	ղրշ.	160
» Վեցամսեայ	»	80
» Եռամսեայ	»	40
Գաւառաց » [illegible]	»	
[illegible] տարեկան	»	240
[illegible]	»	
[illegible]	»	120
[illegible]	»	56
[illegible]	»	28

[illegible]

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1886

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՕՍՄ. ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Լեւոն Հէքիմ անխոնջ գրիչով կը նկարէ պետական Արհեստական Վարժարանին (Մէքթէպի Սանայի) այժմեան վիճակն։ Արդէն բաւական ժամանակէ ի վեր այդ կարեւոր հաստատութեան վրայ առնուած տեղեկութիւնք ցաւալի են, և կը յուսանք թէ այս անգամ Լ. Հէքիմի մէջ երեւցած հրատարակութիւնն անտես չանցնիր, և ակնկալուած նորոգութիւնք կ'ըլլան։ Մեր պաշտօնակից կը խօսի անձնական այցելութեամբ մը ամեն ինչ իւր աչքով տեսնելէ յետոյ. Սանայիի Վարժարանն, յուռի վատառողջութեան, զեղծմանց և յետին անհոգութեան երեւելի պատկեր մը եղած է. դասերը չատ անկանոն են. դասարանք պարապ են մեծ մասամբ. աշակերտք գրասենեակ ժամանակ կ'անցունեն. դասատուք և վարպետք անհոգ են. արհեստները բարձր թողել եղած են, և Վարժարանին արհեստական արտադրութիւնք չեն վաճառուիր։ Ասոնք կարճ խօսքով այդ վիճակ պետական յոյժ կարեւոր հաստատութեան մը, որ երբեմն փայլուն և արդիւնաւոր վիճակ մ'ունէր։

Վարժարանին տարեկան հասոյթն է 5,356 ոսկի, այսպէս.—Եվքաֆէն [illegible], 4,000. Վարժարանին յատկացեալ մի քանի կալուածք, 600. Եւ [illegible] ցուցահանդէսին հասոյթ, 156, և պետական նպաստ, 600 ոսկի։ Իսկ ծախքն է իբր 7,320 ոսկի, որով 1,964 ոսկւոյ տարեկան բաց մը կայ. Այս բացեր գիզելով, Վարժարանն 8,000 ոսկւոյ պարտուց ներքեւ ինկած է։

Վարժարանն ունի նախակրթարան մը, ուր արհեստաւոր լինել պատրաստուող աշակերտք ընթերցում, գիր և հաշիւ կը սորվին։ Արհեստանոցք 19 հատ են. Աւասիկ աւանդուած արհեստից անունները. Կազմարարութիւն, Ատաղձագործութիւն, Ձուլարարութիւն, (փայտեայ և երկաթեայ), Մէտաղէ նկարչութիւն, Բանդակագործութիւն, Կաշեգործութիւն (փալուզեն), Դարբնութիւն, Ոսկերչութիւն, Դրօշմարութիւն, Ջուլհակութիւն, Վիմագրութիւն, Կազմարարութիւն, Կողմնարարութիւն, Նուրբ ատաղձագործութիւն, Դերձակութիւն, Կօշկակարութիւն, Հացագործութիւն, և Հիւսնութիւն։ Հացագործութեան ճիւղը, դրամական պատճառներով, դուրսէն մէկու մը յանձնուած է այժմ։

Աշակերտաց թիւն է 250։ Առաջ աւելի էին, 300է մինչեւ 350։ Ըստ կանոնագրին, աշակերտ մը անպատճառ հինգ տարի կենալու պայմանաւ պէտք է մտնէ Սանայի դպրոցը։ Բայց մինչեւ մօտ ժամանակներս այս կանոն չէր գործադրուեր. աշակերտք կուգային ու կ'երթային ըստ հաճոյս։ Դպրոցն 5-600 աշակերտ ընդունելու կարողութիւն ունի։ Ցաւին, առաջին տարւոյ դասընթացքն յետոյ, քիչ քիչ թոշակ կը ստանայ կատարած գործին համար։ Աշակերտութեան միջոցին որդւոյ մը ձրիապէս կ'ընդունի սնունդ, հագուստ, կենաց ամեն պիտոյք, ի բաց առեալ զարդու կամ հաճոյից առարկաներ։ Ի վերջ առաջին տարւոյն, կարող է կինքն գնել ծխախոտ։ Հնգամեայ շրջանին դէպ ի վերջերը պէտք է որ դպրոցը նիւթական օգուտ մը վայելէ աշակերտին արհեստային արդիւնքէն։ Ի վերջ աշակերտութեան, պէտք է որ պատանին կատարելապէս ճարտար լինի ընտրած ճիւղին մէջ, այնպէս որ դպրոցէն դուրս իբրեւ արհեստաւոր վարպետ կարենայ ճարել ապրուստ, հարկ չթողլով որ իւր շինել կրցած արհեստական նիւթերը Թուրքիա օտար երկիրներէն բերել պատապարտուի ցմիշտ։

Բայց, աւա՜ղ, դպրոցին այժմեան վիճակը բնաւ չի համապատասխաներ այս բանաւոր ակնկալութեանց։ Մեքենայք անգործ կը կենան. աշակերտք կարծես թէ արձակուրդ կը վայելեն. բայց հարցնելով դիւրին է իմանալ թէ դպրոցին սովորական վիճակն է այս։ Սենեկի մը մէջ ուր յիսուն աշակերտք պարտէին լուրջ ուսմամբ պարապիլ, պատանի մը միայն կայ որ ինչ որ գործով մը կը պարապի. ուրիշ սենեկի մը մէջ ուրիշ քանի մը տղայք մարմարի վրայ կը խաղան։ Այցելուն յարկէ մը ուրիշ յարկ կը մտնէ, ամենուն ալ պարապ գտնելով աւելի կամ նուազ։ Մանաւանդ վերջին երեք կամ չորս ամիսներէ ի վեր է որ Սանայի դպրոցին կազմալուծութիւնը ծայրագոյն կէտն հասած է։ Աշակերտք ըստ սովորութեան կ'ուտեն, կը խմեն, կը հագուին, կը խաղան, կը ննջեն մանաւանդ. բայց արհեստային կրթութիւն չեն ստանար։ Վարպետներուն մեծ մասն, ամսական չստանալով, վհատած են, և Աթ Մէյտանիի ժողովրդական սրճարաններուն մէջ նարտ և դամա խաղալով ժամանակ կ'անցունեն։

Վարժարանն ունի (լոկ անուանապէս) մետասան վարպետներ, և նախակրթարանի համար 4-5 ուսուցիչներ։ Վերատեսչի պաշտօնը կը վարէ ո՛վ որ ուզէ։ Միայն կազմարագործ և ճախարակագործ վարպետք բարի և աշխատասէր ուսուցչի համբաւ ունին։ Վարժարանին մթերանոցք լի են արհեստական նիւթերով որք չեն կրնար վաճառուիլ. Վնասով միայն կրնան ծախուիլ. զի նախնական նիւթերը գնուած են ապառիկ և չատ մը միջնորդներու ձեռքէ անցած են, որով վարժարանին արտադրութիւնք ի հարկէ կ'ելլեն գնոյն ունենան հրապարակի վրայ վաճառուող նմանօրինակ նիւթոց։ Հիմա Կ. Պոլսոյ ո՛չ մի կողմ Սանայի դպրոցին արտադրութիւնք կը վաճառուին։

Վեհ. Սուլթանն, որ ջերմ հոգածութեամբ կը հսկէ երկրին նիւթական և իմացական յառաջդիմութեան, դպրոցին Սանայի վարժարանին խեղճ վիճակն իմանալով, անցեալներն հրամայած էր քննութիւն մը։ «Բնիկ արհեստից Ցուցահանդէս մը կազմելու պաշտօն ունեցող պետական Յանձնաժողովն զբաղեցաւ այս խնդրով։ Տնօրէն Հիւսնի Պէյ, որոյ անձեռնհասութիւնն և նիւթական յուռի մատակարարութիւնն ակներեւ էին, պաշտօնանկ եղաւ։ Յանձնաժողովն հաստատեց թէ Արհեստական Վարժարանը գէշ վիճակի մէջ է, և հիմնական բարեկարգութեան կը կարօտի։ Պրատին էֆէնտի, լուրջ և աշխատասէր Գերման մը, որ Հիւսնի Պէյին օգնական էր, հիմա Տնօրէն եղած է, և իրեն օգնական ունի Յոյն մը, Վասիլիատէս Էֆէնտի։ Պրատին Էֆէնտի պաշտօն ընդունած է սա պայմաններով. Վարժարանն իւր բացարձակ տնօրինութեան ենթարկի։ Ինք պատասխանատու լինի դպրոցին կառավարման համար ըստ կանոնագրին։ Ինք ընտրէ և արձակէ պաշտօնեաները, գնէ և վաճառէ հարկաւոր նիւթերն, և այլն։ Պրատին Էֆ. կ'ուզէ նաեւ որ Վարժարանն ենթարկի (ինչպէս է Գերմանիոյ մէջ,) հանրային կրթութեան Նախարարութեան, և մանաւանդ Մունիֆ փաշայի պէս լուսամիտ և յառաջդիմասէր Նախարարի մը վերատեսչութիւնն չատ բարեր կանխակալ կրթութեան այս ճիւղին համար։ Սանայի Վարժարանը, կ'ըսէ Պրատին էֆ., պէտք է անջատուի Ոստիկանական պաշտօնատունէն, ինչպէս Իրաւագիտական Վարժարանն, երբեմն Դատական նախարարութեան ներքեւ, այժմ Մէարիֆի Նախարարութեան ենթարկուած է։ Վերջապէս, Պրատին էֆ.ի գաղափարն է Բերլինի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ յարմար տեղեր խանութներ բանալ, և ի հանդէս դնել Վարժարանին արտադրութիւնները, որպէս զի ժողովուրդը մօտէն տեսնէ, քննէ զանոնք և գնէ, կամ հրամաններ տայ։ Պրատին Էֆ.ի կարծիքն է թէ Արհեստական Վարժարանն երկրին օգտակար լինելու համար բաւական միջոցներ ունի մօտ։ Կը խնդրէ միայն Կայսերական Իրատէ մը, իւր խնդրած իշխանութիւնը չնորհող, և կը խոստանայ դնել Վարժարանն արդիւնաւոր վիճակի մը մէջ։ Ցաւալի է որ Պրատին Էֆէնտիի բանաւոր առաջարկներն ընդունուին, և Տէրութեան Արհեստական Վարժարանն իւր անուան ու համբաւոյն, եղած նիւթական զոհողութեանց, և հասարակութեան արդար ակնկալութեանց համապատասխան վիճակի մը մէջ դրուի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՉԵՌՆՈԿՈՐԱՅԻ Իշխանն ի զէն կոչեց 35,000 զօրք, 17էն մինչեւ 50 տարու։ Ասոնք կը զինուին մէկ մէկ հրացանով, բեռնաւորուին և 250 ական փամփուշտներով, և պատրաստ պարտին լինել ճամբայ ելնելու առաջին և վերջին հրամանին տրուելուն յաջորդ օրն իսկ։ Աւստրիա ուսուցակեր Չեռնոկորացւոց այս չարժումը կը համարի սպառնալիք մը Պոսնիոյ և Հէրսէքի դէմ։ Ուստի, Նովի-Պազարի մէջ աճապարանօք հրաման զրկուեցաւ չորս հետեւակագնդով և վեց հրետանաւոր զօրացնելու երկրին դրաւեալ պահակաց զօրքը։

—ՊԵՍԱՐԱՊԻՈՅ մէջ ռուս բանակին համախմբման կը պատասխանէ Աւստրիա՝ զօրք թափելով ի Կալիչիա։ Մաճառ-Կալիչեան երկաթուղւոյն վրայ աւստրական Սպարապետը կը կառուցանէ տասն և մէկ զինուորական կայաններ, մթերանոցներով, չտեմարաններով, պատսպարաններով, ևն։

—ԿՈՊՈՒՐԿԻ Ֆերտինանտ Իշխանին հետ իրենց տեսակցութենէն պուլկար պատուիրակներն իրենք իսկ գոհ չեն երեւիր։ Այս երիտասարդ Իշխանին ընտրութեան վրայ տրուած տեղեկութեանց նայելով, ուժն, բայց գուցէ, անպարծ մէկն է։ Պատուիրակներն ընդունելով, սկսեր է դասախօսի ոճով ճառել անոնց, իբր թէ աշակերտ լինէին։ Պ. Կրէքօֆ, զգածուելով Իշխանին կոչս լեզուէն, փափկութեամբ մը յիչեցուցեր է նմա թէ չնորհ մը հայցելու չէին եկած, այլ պատիւ մը իրեն առաջարկելու։ «Մեր գահոն վրայ կը բազմէր Իշխան մը, որ օրուան մեծագոյն զօրապետներէն մէկն կը համարուի այժմ», ըսեր է պուլկար պատուիրակը։ Ֆերտինանտ Իշխանն, որ լոկ գեր-հարիւրապետ մ'է տակաւին, հասկցեր է ակնարկութիւնն, և բանի ծիծաղով մ'ըսեր է. «Բայց ես երբեք աւելի չուզեցայ զօրավար լինելու»։

—ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ. Թայմզ իր մէկ վերջին խմբագրականաւ, սապէս կը խօսի պուլկարական խնդրոյն վրայ.

«Անգլիոյ սակայն կը մնայ։ Պուլկարք քաջալեր չգտան ի Պերլին, և սակայն Պ. Ցիլուան կանխաւ խոստացած էր թէ նոյն ընդունելութիւնը պիտի գտնեն ի Բեռլին ինչ որ գտան ի Պերլին, պատուիրակներն այլ իրեն նախ Անգլիա գալով [illegible] իրենց անձնական ընդունելութիւնը փնտռելու ցուցիչ չպիտի լինի։ Մեք հաւանօրէն [illegible] օրինակ պիտի առնունք զՎիեննա քան զՊերլին։ Մեր պաշտօնական չափոց մէջ քաղաքավարութեամբ և յարգանօք [illegible] ընդունուին, և հանրութենէն ալ չատ համակրանք պիտի գտնեն։ Անգլիացիք պէտք չունին ծածկելու կամ առանձ հանկրելու իրենց համակրանքը Պուլկարաց ազգային բաղձանացն համար։ Անգլիացիք տեսան քաջարի ժողովուրդ մը, որ դժնդակ պարտութեան [illegible] կը գլխաւորէ, և [illegible] նուէթիւն և քաջալեր կը խնդրէ միայն ի պաշտպանում իւր ազգային ազատութեան։ Մեք հաւատ չենք Պիսմարք Իշխանին [illegible] և այլ [illegible] հաստատութեանց դէմ մնացած [illegible], և պախարակել միայն կրնանք Ռուսիոյ ընթացքն, երբ կը ջանայ ջնջել այն ազատութիւններ զորս ինքն իսկ ձեռք բերած էր Պուլկարաց համար։ Որչափ եւս [illegible] լինին մեր նախապարք, որք [illegible] քաղաքականութեան լայն նկատումներով, ինչպէս նաեւ դիւանագիտական պատշաճութեան մասնաւոր նկատումներով, անգլիացի ժողովուրդը չպիտի վարանի համակրանք ցուցնել Պուլկարիոյ, սիրովի ընդունելու- [illegible]

[illegible] պուլկար պատուիրակներուն։ [illegible] Ռուսիոյ [illegible] Իշխան մը [illegible], և եթէ [illegible] Տէրութեանց պաշտօնական հաւանութեան, չենք տեսներ թէ ինչ գործնական կարեւորութիւն կրնայ ունենալ Ռուսիոյ [illegible]։ Ռուսիոյ զինեալ միջամտութիւն մը ի Պուլկարիա պիտի [illegible] Անգլիոյ և Աւստրիա-Հունգարիոյ մէջ համաձայնութիւն [illegible] գործակցելով [illegible]։ [illegible] Ռուսիոյ [illegible]»

—ԱՒՍՏՐԻԱ, ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ. Վիէննայի լրագիրք կը խօսին Թուրքիոյ նկատմամբ Անգլիոյ քաղաքականութեան կրած (կարծեցեալ) փոփոխութեան վրայ։ Կ'իմանան թէ Լորտ Սալիսպըրի ազդու լեզու մը սկսած է գործածել Սըր Ու. Հուայդի միջոցաւ։ Դաաֆթէ Կամերն Ցէյթ., Բէէ-է կ'ըսէ. «Անգլիոյ Պահպանողականաց արտաքին քաղաքականութիւնն Ազատականաց քաղաքականութենէն աւելի լուրջ է, Լորտ Սալիսպըրիի խօսքերն, հետեւապէս, անչափ բառեր չեն։ Անգլիա առաջած կ'երեւի չթողուլ իւր ընթացքը ի Կ. Պոլիս, որով պուլկարական խնդիրն ի մօտոյ աւելի սուր վիճակ մը կրնայ ստանալ։» Նոյե Ֆրայէ Բրէսէ կ'ըսէ. «Անգլ. քաղաքականութեան չէզոքումը կրնայ դիւրաւ յանգիլ անգլօ-ռուս պատերազմի մը։ Բայց չենք յուսահատիր խաղաղութեան պահպանումէն, զի Թուրքիա բարեկամական խորհուրդներէն անշուշտ պիտի օգտուի»։ Տէյլի Քրօնիքլ անգլ. քաղաքականութեան չէզոքումը կը վերագրէ սա իրողութեան թէ ի Կ. Պոլիս ռուս ազդեցութիւնն Անգլիոյ համար աւելի քան զայն հաստատուած կ'երեւէր։ (Այս ամենայն Լորտ Չըրչիլի հրաժարումէն առաջ էր։ Կը մնայ տեսնել թէ այդ ծանր դէպքէ յետոյ Լորտ Սալիսպըրի պիտի յարատեւէ՞ իւր նոր և «ազդեցիկ» քաղաքականութեան մէջ։)

—ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Տեղեկութիւններ կը ստանայ Լոնտոն, ծանուցանող թէ գերմանո-ռուս համաձայնութիւնն որոշ ձեւ մը ստացած է, որով Ցարին հրաշխաւորուած է գործողութեան կատարեալ ազատութիւն ի Պուլկարիա։ Պ. Պիսմարք չուզեր Ռուսիոյ հետ աւրուիլ պուլկար խնդրոյն համար, ո՛չ իսկ Աւստրիոյ սիրոյն համար։ Ո՛չ թէ Գերմանիոյ, այլ Անգլիոյ խորհրդոյն էր որ Պ. Թիսա և Պ. Քալնոքի ապարեց կարգացին Ռուսիոյ, և քաջալերեցին Պուլկարները։ Բայց քանի որ Աւստրիա հասկցած է այժմ թէ Ռուսիոյ դէմ պատերազմի մը մէջ Գերմանիայէն օգնութիւն չի կրնար ակնկալել, բնական է որ սկսի ետ քաշուիլ, և դադրի Պուլկարները քաջալերելէ։— (Օրէնթ. Ամէրթ կ'իմանայ թէ Վիէննայի կառավարութիւնն հրաման տուեր է իւր գործակալաց ի Պուլկարիա և ի Ռումէլի որ դադրին խնամակալութենէ քաջալերելէ, և մինչեւ իսկ յորդորեն զնա հրաժարելու, ի խաղաղ կարգադրութիւն առնելու ի խնդրոյն։ Ռուսաց լրագիրք կը հաղորդեն թէ Աւստրիա, թողլով անգլ. համաձայնութիւնը, վերջապէս պիտի մերձեցնէ իւր համաձայնութիւն ընդ Գերմանիոյ և ընդ Ռուսիոյ, ի վնաս պուլկար ազգային կուսակցութեան։)

—ԱԼԶԱՍ ԼՕՌԷՆԻ բնակչաց թիւն էր, 1885 դեկտ. 1 ին, 1,564,355 հոգի։ Ալզասի մէջ իգական սեռն արականէն աւելի է 28,645 հոգի, և Լօռէնի մէջ արական սեռն իգականէն աւելի է 6,851 հոգի։ Այդ տարբերութիւն կը բացատրուի սապէս թէ Ալզասցի երիտասարդք աւելի կը գաղթեն ի Ֆրանսա քան Լօռէնցիներն, և գերման տարրը գաղթականք աւելի մեծ թուով կը գտնին ի Լօռէն քան յԱլզաս։ Նաեւ, Լօռէնցի աղջկունք, որք հողագործական աշխատութեան ճաշակ չունին, Ֆրանսա կը գաղթեն մեծ թուով, մինչ Սդրազպուրկի մէջ, օրինակի համար, սպասուհիք Պատէնէն և Բաւարիայէն կը բերուին։ Բարիզ և Նանսի լի են Մէձէն գաղթած աղջիկներով։ Ի Մէձ, 22,000 պաշտպան զօրքն ի բաց թողլով, արու բնակիչք էգերէն աւելի են 7,318 հոգի։

—ՊԱՏՈՒՈՅ ԼԷԳԷՈՆԻՆ արժանացողք այսուհետեւ իրենք պիտի հոգան պաշտօնական ծախքերը։ Ֆրանսական Խորհրդարանը, կառավարութեան ծախքերը զեղչելու տենչէն բռնուած, ջնջեց նաեւ 20 հազար ֆր.ի գումարն, որ Պատուոյ Լէգէոնի պատուանչանաց յանձնման ծախքն էր։ Այսուհետեւ այդ պատուանչանին արժանացող քաղաքացի մարդը պիտի վճարէ գումար մը, որ ասպետին աստիճանին համար 15 ֆր. և բարձրագոյն աստիճանին համար 328 ֆր. որոշուած է։

—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ՅԱՆԳԼԻԱ. Դեկտ. 20 ին վերջացաւ [illegible] ժողովն, որ [illegible] նախարարը [illegible] Լորտ [illegible] Լորտ Ռանտոլֆ Չըրչիլ [illegible] Սըր [illegible] և [illegible] Լորտ [illegible] Բայց [illegible]

—)(✝)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ՀԻՆԳ ՇԱԲԱԹ ՕԴԱՊԱՐԿՈՎ

ԵՐԿՐԱԽՈՅԶԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԵՔ ԱՆԳԼԻԱՑՒՈՑ ՅԱՓՐԻԿԷ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ջերմապէս ծափահարեալ բանախօսութեան մը վերջին մասը։—Տոքթոր Սամուէլ Ֆէրկիւսոնի ներկայացումը։—Էքսէլսիոր։—Տոքթորին կանգուն պատկերը։ Համոզեալ ճակատագրական մը։—Ճաշ ի Թրավէլլէր'ս Քլըպ։—Բազմաթիւ առաջարկք թաժակի։

Ահագին մեծ բազմութիւն կար 1862 յունվար 14 ին Լոնտրայի Աշխարհագրական Արքունի Ընկերութեան նստին մէջ ի Վաթէրլօ Բլէյս, թիւ 3։ Նախագահը, Սըր Ֆրանսիս Մ..., կարեւոր զեկոյց մը կուտար իւր յարգի պաշտօնակիցներուն, [illegible] ատենաբանութեան մը, որ ստէպ ծափահարութեամբք կ'ընդմիջուէր։

Պերճախօսական այդ հազուադիւտ նըշխար կ'աւարտէր սա հայրենասիրական ուռուցիկ խօսքերով.

«Անգլիա ազգաց առջեւէն քալած է
«միշտ (վասն զի դիտուած է թէ ազգերն
«իրարու առջեւէ կ'երթան միշտ), աշխար-
«հագրական գիւտից ճամբուն մէջ, շնոր-
«հիւ անվեհերութեան իւր երկրախոյզ ու-
«ղեւորաց։ (Բուռն ծափահարութիւնք)։ Տոք-
«թոր Սամուէլ Ֆէրկիւսոն, Անգլիոյ փա-
«ռաւոր որդւոցմէ մին, չպիտի վրիպի
«իւր կոչման մէջ։ (Ամեն կողմ. ո՛չ ո՛չ)։
«Այս փորձ, եթէ յաջողի (պիտի յաջողի),
«պիտի ամբողջացնէ ու համախմբէ Ափրի-
«կէի քարտիսաբանական ցանուցիր ծանօ-
«թութիւնները (Ջերմագին ծափահարութիւնք)։
«Իսկ եթէ չյաջողի (Երբէ՛ք, երբէ՛ք), գո՛-
«նէ պիտի մնայ իբրեւ մարդկային հան-
«ճարոյ ամենէն յանդուգն ծնունդներէն
«մին (Մոլեգին ծափահարութիւնք)։»

«Հուռա՛, հուռա՛, գոչեցին ժողովականք, ելեկտրացեալ այս սրտայոյզ խօսքերէն։

—Հուռա՛ անվեհեր Ֆէրկիւսոնի համար» գոչեց ամենէն համակիր ունկնդիրներէն մին։

Խանդավառ աղաղակներ հնչեցին։ Ֆէրկիւսոնի անունը կը լսուէր ամենուն բերնէն, և իրաւունք ունինք հաւատալու թէ զարմանալի կերպիւ մեծցաւ՝ անգլիական կոկորդներէն անցնելով։ Փողովարանը դղրդեցաւ։

Եւ սակայն հոն էին յոգնած, ծերացած, այն բազմաթիւ խիզախ ուղեւորք, զորս իրենց չարժուն բնաւորութիւնը պտըտցուցած էր աշխարհի հինգ մասանց մէջ։ Ամենն ալ, աւելի կամ պակաս, բարոյապէս կամ բնապէս, ազատած եղած էին նաւաբեկութիւններէ, հրդեհներէ, Ամերիկայի Հնդկաց տապարներէն, վայրենեաց լախտերէն, կախաղաններէն, Պոլինեզիոյ ստամոքսներէն։ Բայց ոչինչ կրցաւ արգելուլ նոցա սրտին տրոփմունքը Սըր Ֆրանսիս Մ... ի ատենաբանութեան միջոցին, որ անշուշտ Լոնտրայի Աշխարհագրական ընկերութեան ամենագեղեցիկ ճարտասանական յաջողութիւններէն մին եղաւ։

Բայց, Անգլիոյ մէջ խանդը մի միայն խօսքի մէջ չպարփակիր։ Լոնտրայի արքունական փողերանոցին մամուլէն աւելի արագութեամբ դրամ կը կոխէ։ Քաջալերական հատուցում մը քուէարկեցաւ նոյն նստին մէջ ի նպաստ Տոքթոր Ֆէրկիւսոնի, և գումարն երկու հազար հինգ հարիւր լիրայի հասաւ։ Գումարին մեծութիւնը ձեռնարկին կարեւորութեան կը պատասխանէր։

Ընկերութեան անդամներէն մին հարցուց նախագահին թէ Տոքթոր Ֆէրկիւսոն պիտի չներկայացուէ՞ր պաշտօնապէս։

«Տոքթորը պատրաստ է ներկայանալ ժողովին։

—Ներս թող գա՛յ, գոչեցին, ներս թող գա՛յ։ Պէտք է որ մեր աչօք տեսնենք այդպիսի արտասովոր յանդգնութիւն ունեցող մարդ մը։

—Թերեւս այդ անհաւատալի առաջարկին նպատակը մեզ խաբե՞լ է, ըսաւ կաթուածոտ ծերունի նաւապետ մը։

—Եւ եթէ տոքթոր Ֆէրկիւսոն բնաւ գոյութիւն չունենա՜յ, գոչեց չարամիտ ձայն մը։

—Պէտք էր հնարել, պատասխանեց լըրջամիտ ընկերութեան կատակասէր անդամներէն մին։

—Ներս բերէք տոքթոր Ֆէրկիւսոն», ըսաւ պարզապէս Սըր Ֆրանսիս Մ...

Եւ Տոքթորը ներս մտաւ որոտալից ծափահարութեանց մէջ, առանց բնաւ յուզուելու։

Քառասուն տարեկանի մօտ մարդ մ'էր, միջահասակ և սովորական կազմով. իւր արիւնային բնութիւնն յայտնի կ'երեւէր երեսին թխորակ գունէն. պաղ դէմք մ'ունէր, կանոնաւոր գիծերով. մեծ քիթ մը, որ գիւտեր ընելու նախասահմանեալ մարդկային նաւուն ցռուկ լինելու ձեւ ունէր. աչերն յոյժ աղու, առաւել ուշիմ քան յանդուգն, հմայիչ քաղցրութիւն մը կուտային իւր դէմքին. թեւերն երկայն էին, և ոտքերն անխախտ քալողի մը վստահութեամբ կը կոխէին գետինը։

Հանդարտ ծանրութիւն մը կար Տոքթորին անձին վրայ, և մէկու մը մտքէն չէր կրնար անցնիլ թէ ամենէն անմեղ խաբէութեան մ'իսկ գործիք կրնար լինել։

Ուստի հուռաներն ու ծափահարութիւնները չդադրեցան մինչեւ այն վայրկեանն, յորում տոքթոր Ֆէրկիւսոն լռութիւն խնդրեց ձեռքի սիրուն չարժմամբ մը։ Իւր ներկայացման համար պատրաստեալ թիկնաթոռին քով գնաց, կանգուն կեցաւ, անչարժ, զօրեղ նայուածքով, աջ ձեռքին ցուցամատը դէպ երկինք վերցուց, բերանը բացաւ, և սա միակ բառն արտասանեց.

«Էքսէլսիո՛ր» (*).

Պ. Պ. Պրայթի և Քօպտէնի մէկ անակնկալ հարցումը, կամ Անգլիոյ ապառաժները կռահելու համար Լորտ Բալմէրսթընի խնդրած արտասովոր փարին այսչափ յաջողութիւն գտած չէր երբեք։ Սըր Ֆրանսիս Մ...ի ատենաբանութիւնը չատ ետ կը մնար։ Տոքթորը միանգամայն վեհ, չափաւոր և համեստ կ'երեւէր. պարագային պատշաճած խօսքն ըսեր էր.

«Էքսէլսիո՛ր։»

Ծերունի նաւապետը կատարելապէս համակրեցաւ այս տարօրինակ մարդուն, և առաջարկեց որ Ֆէրկիւսոնի ճառն «ամբողջապէս» հրատարակուի Լոնտրայի Աշխարհագրական Ընկերութեան թերթին մէջ։

Ո՞վ էր այս Տոքթորն և ի՞նչ տեսակ ձեռնարկի պիտի նուիրէր ինքզինք։

Տոքթոր Ֆէրկիւսոնի հայրը քաջ նաւապետ մ'էր անգլիական նաւատորմղութեան մէջ։ Զիւր որդին, մատաղ հասակէն, ընտելացուցած էր իւր արհեստին արկածոցն ու վտանգներուն։ Հօրանց որդին, որ կ'երեւի թէ երկիւղ կոչուած բանը ճանչած չէր երբեք, չուտով աւետեց սուր և վառվռուն միտք, հետախոյզ խելք, գիտնական աշխատութեանց նշանաւոր ընդունակութիւն։ Ասկէ զատ զարմանալի ճարտարութիւն ամեն բանի հնարք գտնելու։ Բնաւ չէր կասեր որ եւ է դժուարութեան առջեւ, չփոթիլ, վարանիլ չէր գիտեր, մինչեւ իսկ առաջին անգամ իւր պատառաքաղը գործածած ժամանակ դժուարութիւն չէր կրած ուրիշ տղայոց պէս։

Շատ չանցաւ, յանդուգն ձեռնարկութեանց և ծովային խուզարկութեանց ընթերցմամբ երեւակայութիւնը բորբոքեցաւ. Խոր ուշադրութիւն նուիրեց այն կարեւոր գիւտերուն, որովք նշանաւոր եղաւ ԺԹ դարուն առաջին մասը։ Մունկօ-Բարքերուն, Բրիւսներուն, Քայյէններուն, Լըվայեաններուն և մինչեւ իսկ կարծեմ քիչ մ'ալ Սէլքիրքի՝ Ռոպէնսոն Քրիւզոյէի՝ փառքն երազեց, որ միւսներուն փառքէն ստորին չէր երեւեր նմա։ Որչափ արդիւնաւոր ժամեր անցուց անոր հետ իւր Ժուան Ֆէրնանտէս կղզւոյն մէջ։

Շատ անգամ հաւնեցաւ այդ լքեալ նաւաստին գաղափարներուն. երբեմն ալ վիճաբանեցաւ նորա խորհրդոց և ծրագրոց վրայ, ինքն անշուշտ ուրիշ կերպ, գուցէ աւելի լաւ կ'ընէր, և անշուշտ նոյնչափ լաւ։ Բայց տարակոյս չկար, որ երբեք չպիտի կրնար կոչել այն երանաւէտ կղզին, ուր անհպատակ թագաւորի մը չափ երջանիկ էր նա... երբոր ծովակալութեան առաջին լորտ լինել պէտք լինէր։

Ընթերցողին կը թողում խորհիլ թէ այս ձգտումներն ո՛րչափ աճեցան իւր արկածախնդիր երիտասարդութեան միջոցին, յորում աշխարհի չորս կողմը նետուեցաւ։ Հայրն՝ իբրեւ հմուտ մարդ՝ չէր թերանար երբեք ամրապնդելէ նորա վառվռուն հանճարը՝ լրջագոյն կրթելով գրողութեան, բնագիտութեան և մեքենագիտութեան մէջ, միանգամայն բուսաբանութեան, բժշկութեան և աստղաբաշխութեան թեթեւ ներկ մը տալով։

(Շարունակելի)

(*) Բարձրագոյն։

մէս երեք անձանց հետ Տիկին Քոմպէլի անհաւատարմութեան նկատմամբ տրուած վկայութիւնք փաստելի և ապացուցական եղած լինին ։ Հետեւապէս, Տիկինն ևս անպարտ արձակեցաւ ։ Այր և կին արդէն դատական Նախորդ վճռով մը համեմատ իրարմէ բաժանեալ կ'ապրէին՝ Լորտ Քոմպէլի խստապարոյութեան և մէկ մասնաւոր հիւանդութեան պատճառաւ ։ Ամուսնալուծութեանց Ատեանին վճիռն, հետեւապէս, իրարու նկատմամբ սոյն և նոյն յարաբերական դիրքը Թողուց նոյն ինչ որ էր ։ Բայց այս 18 Նիստերու մէջ տրուած վկայութեանց և իրարու դէմ ուղղուած ամբաստանութեանց առթիւ այնչափ աղտոտ և գարշելի պատմութիւնք լսուեցան, որ Անգլիոյ հանրային կարծիքն յուզուած է, և ընտանեկան պարկեշտութեան սիրահար Անգլիացիք կը պահանջեն այժմ որ Ամուսնալուծութեանց Ատենին առջեւ դատավարութիւնք ըստ կարելւոյն գաղտնի տեղի ունենան և լրագրաց մէջ ամեն ինչ բացորոշ և մանրամասն չգրուի ։

ԱԶԳ. ԱՌ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

Այսօրէն կը հրատարակենք դարձեալ Խրիմեան Հայրապետ էֆէնտիի Թարգմանութեամբ, Ժիւլ Վէռնի ուրիշ մէկ վէպն, ՀԻՆԳ ՇԱԲԱԹ ՕԴԱՊԱՐԿՈՎ, երկրախուզական ուղևորութիւն երեք Անգլիացւոց Ափրիկէ, ուր հրաշալին և բնականն, մտացածին ու իրականն միմեանց խառնուած են Ժիւլ Վէռնի մոգական գրչին ներքև ։ Ընդծովեայ ուղևորութենէ մը յետոյ օդային ուղևորութիւն մը անշուշտ մեծ հաճոյքով ու մանաւանդ հետաքրքրութեամբ կը կարդացուի ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Քաղ. Ժողովն իւր ուրբաթ աւուր Նիստին մէջ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով .

1. Ազգ. Ժողովոյ կողմէ քուէարկեալ վերջին Ելմտացոյցին համաձայն Ազգ. վաքըֆներու գործողութեանց հասոյթին հարիւրին տասն, ըստ ընդհանուր օրինաց տէրութեան, յատկացեալ լինելով կեդրոնին, ժողովը սոյն կարգադրութեան գործադրութեան համար ուղղելի շրջաբերականի ծրագիրն ընթերցաւ և ընդունեց ։

Եւ որովհետեւ արդէն ազգ. վաքըֆներու մասին հարկ եղած կարգադրութիւնք ծրագրելու համար Խառն Ժողովը մասնաժողով մը կազմած էր, Ժողովը նոյն մասնաժողովոյն յանձնեց մասնաւոր վաքըֆներու կացութիւնն ևս քննել և յայտագրել ։

2. Արժ. Տ. Յովհաննէս քհ. Մկրեան, որ յուղարկուած էր ի Նիկոմիդիա Հրկիւլեւց վիճակին եղած կարգադրութեանց տեղեկանալու, իւր պաշտօնը կատարած և վերադարձած լինելով՝ ներկայացաւ ժողովին և իւր տեղեկութիւններն հաղորդեց ։ Ժողովը գոհունակութեամբ վերահաստ եղաւ որ Վեհ. Սուլթանի փափագանաց համաձայն հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են Հրկիւլեւց վիճակին բարւոքման համար, և Տ. Մկրեան Հօր յանձնարարեց իւր պաշտօնին արդիւնքը տեղեկագրով մը ներկայացնել ։

3. Սամաթիոյ դպրաց վաքըֆի նկատմամբ Ժամանակէ մ'ի վեր խնդիր ծագած լինելով, դպրաց դասն ըստ հրաւէրմանց ներկայացաւ և խնդրոյն կարգադրութեան մասին վարչութեան տրամադրութեանց տեղեկանալով յօժարութեամբ յանձն առաւ ինք ևս համակերպիլ լինելիք կարգադրութեան ։

4. Ելմտական Տեսչութիւնն յայտագրով մը ներկայացուց ժողովին ազգ. տրոց երկամսեայ հաւաքմանց արդիւնքը, եւ այն ազգայնոց անունները որք մերժած էին տրոց վճարումն ։ Ժողովն յանձնարարեց Ելեւմտից տեսչութեան՝ Պատրիարքական Փոխանորդին աջակցութիւնն առնելով՝ փոյթ տանիլ նոյն ազգայնոց տուրքերը գանձելու ։

5.—Ազգ. Ժողովոյ կողմէ հաղորդուած լինելով քուէարկեալ Նոր Ելմտացոյցը, ժողովն անոր կարգադրութեան խնդրոյն զբաղեցաւ, և ըստ տրամադրութեան Ելմտացոյցին ինչ ինչ տնօրինութիւններ բրաւ ։ Ժողովն այս առթիւ յանձնարարեց նաև Զօպանեան և Խաչատուրեան էֆէնտիներուն ազգային այլևայլ ծառայութեանց մէջ գտնուող ընդհանուր պաշտօնէից համար հանգստեան թոշակի կանոնագիր մը ծրագրել, Տէրութեան Տիմթուրի օրինաց այն տրամադրութեանց համաձայն, որ կրնան պատասխանել ազգային պաշտօնէից վիճակին և հանգամանաց ։

6.—Ըստ որում Կրթական Հրահանգին 37րդ. յօդուածին տրամադրութեան համաձայն՝ վարժարանաց մէջ գործածելի դասագրքերն Ազգ. Վարչութեան կողմէ պիտի որոշուին, և հետեւաբար ներելի չէ Ազգ. Պատրիարքարանէն չարտօնեալ դասագրքեր գործածել, ժողովն որոշեց որ դասագրոց վաւերացման համար տուրք մ'առնուի և Ելևմտից ու Կրթական տեսչութեանց յանձնեց սակագին մը պատրաստել և ճշդել այն պայմանները որոց համաձայն պիտի կատարուի գրոշմն ։

7.—Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ առաջարկութեան վրայ Հովուեան Ղազար էֆէնտին անդամ անուանեց նոյն Խորհրդոյ՝ եկեղեցւոյ մատակարարութեան ճիւղին գործակցելու համար, հաստատելով նոյն Խորհրդոյ անդամներէն Սարաֆեան էֆէնտիի անուանումն ի փոխ-ատենապետութիւն նոյն ճիւղի ։

Հայ-Հռովմէականաց Պատրիարք Գեր. Ազարեան Սրբազան շաբաթ օր Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Վեհ. Տատեան էֆէնտիի հետ ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութեան ի նպաստ կազմուօրեալ հանդէսն յոյժ չքեղ կերպիւ կատարուեցաւ երեկ, միջօրէին, յՕրթագիւղ ։ Բարեսէր Ընկերութեան Թատրոնը լի էր ընտիր բազմութեամբ երկսեռ ազգայնոց, յորս գլխաւոր տեղը կը բռնէին Ընկերութեան անդամուհիք, շատերն հեռաւոր գիւղերէ եկած ։ Թատերաբեմին առջև, քանի մը սեղաններու վրայ, ճաշակաւոր կերպիւ զարդարուած էին վիճակահանութեան դրուած ճարտարահիւս, գեղակերտ և ծանրագին նիւթեր՝ որոց թիւը կը հասնէր երկու հարիւր յիսունի ։ Այս մասին, բաց ի Ընկերութեան Գործ. Ժողովոյ Ազն. անդամուհիներէն, մասնաւոր հոգածութիւն և խնամք տարած էր Ընդհ. Ժողովոյ Ատենապետ Վսեմաշուք Տիկին Տիւսաբ փաշա, որ ջանքերն սոյն վիճակահանութեան համար՝ ընդհանուր շնորհակալեաց արժանացան ։

Հանդէսն սկսաւ Համիտիէ քայլերգով. նուագածուաց խումբը միջնաբարներու միջոցին կը նուագէր ախորժալուր եղանակներ ։

Գ. Սէն-Ժեռմէն յաջող կերպիւ կատարեց իւր ձեռնածուական բազմաթիւ փորձերն մին քան զմիւս զարմանալի և հաճոյալի, որք ջերմապէս ծափահարուեցան ։ Ամենէն աւելի «խորհրդաւոր կլարոններ»ու, «վայրկենական խաչուէի պատրաստութեան», «անհերեւոյթ հաւերն», «հմայեալ խաղի թղթերու» ; չէ՛ մը պարզ ջուրին տասն գաւաթ կերպ կերպ ըմպելեաց փոխարկման, և մանաւանդ երրորդ մասի վերջն, [illegible] փորձերն մեծ ախորժ պատճառեցին ։

Վիճակահանութիւնն ևս կատարուեցաւ ամենայն կանոնաւորութեամբ ։ Շահող թիւերը պիտի հրատարակուին յառաջիկայիւ ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանենք թէ հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են այս ամսուան Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց ։

	Դահ. ղրշ.
Գում-Գափուի Պատ. Մասնաճիւղ (3 անդամէն)	3780
Զմիւռնիոյ Պատ. Մասնաճիւղ (վերջին անդամ)	2160
Սամաթիոյ Պատ. Մասնաճիւղ	1716
Երկրայի » »	540
Հասգիւղի » »	255
Ատաբազարի » »	30
Տրապիզոնէ, ներկայացուցիչ Մեծ. Բիւրքճեան Միհրան էֆ.ի ձեռամբ	324
Պլովտիվ, ներկայացուցիչ Մեծ. Խանճեան Սահակ էֆ.ի ձեռամբ (2 անդամէն)	345
«Լիսէի» հայ ուսանողներէ, ձեռամբ ներկայացուցիչ Մեծ. Թէլեան էֆ.ի (4 անդամէն)	313
Բումելի-Հիսարի մէջ Ս. Սանդուխտ եկեղեցւոյ տօնախմբութեան օր հանգանակեալ	165
Ս. Աստուածածնայ տօնի օրը Գատը-Գիւղի Ս. Թագաւոր Եկեղեցւոյ մէջ հանգանակեալ ձեռամբ տեղւոյն Պատ. Մասնաճիւղին	400
Գործեալ Ս. Աստուածածնայ տօնի օրն Ուսսումծօղլի մէջ հանգանակեալ ձեռամբ տեղւոյն Պատ. Մասնաճիւղին	370
Ս. Խաչի տօնի օրն Արմաշու մէջ հանգանակեալ	489
Արմաշու վանահայր Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսի մասնաւոր նուէրն	100
Գարտալ օրինէի մէջ, Ս. Յովհան Ոսկեբերան Եկեղեցւոյ տօնի օրն հանգանակեալ	91·75
Պալատու մէջ, Ս. Հրեշտակապետ Եկեղեցւոյ տօնի օրն հանգանակեալ	110

Ի դիմաց Հայոց Միաց. Ընկերութեանց Տնօրէն Ժողովոյ

Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ
Լ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ — Գ. Յ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կը յիշեցնենք մեր ընթերցողաց թէ այս գիշեր է որ Բերայի Փրանսական Նոր Թատրոնին մէջ տեղի կ'ունենայ ի նպաստ [illegible] Ընկերութեան Հանգուցեալ Վարժարանի տրուելիք թատերական ներկայացումն ։ Ներկայացուելիք խաղն է ՉԲՈՒՀԻՆ, յորում Բաշէլի դերը պիտի կատարէ Տիկին Փօդէ ։

Ներկայացումը պիտի սկսի եւրոպական ճիշդ ժամը 8 ին, Համիտիէ քայլերգին անմիջապէս յետոյ ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱՆՇԱՆՔ, ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՔ

Տիգրանակերտի Մէքթուպճի անուանուեցաւ Վանայ Նախկին Մէքթուպճի Բէքիր պէյ ։

Ուրֆայի (Եդեսիա) նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախորդ նախագահ Նամէք էֆէնտի նոյն պաշտօնով Պէնկազի փոխադրեցաւ ։

Սէրրէզի կառավարիչ անուանեցաւ Կարնոյ դատական նախորդ քննիչ Տաւուտ Լութֆի պէյ ։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Միխալըճի կայս. ագարակին դերանօրէն Արիֆ էֆէնտիի ։

Վեհ. Սուլթանը Վեզիրութեան աստիճան շնորհեց Դոսովայի կուսակալ Շաքիր փաշայի որոյ սոյն աստիճանը վաւերացնող կայս. Մէնշուրը պիտի զրկուի Թիկնապահ Պէհճէտին պէյի միջոցաւ ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպացւոց տարեգլխոյն առթիւ, ֆրանսական գաղթականութեան երեւելիք այս շաբաթ օր, ըստ սովորութեան, դեսպանատունն երթալով հանդիսաւորապէս ներկայացան առ Գ. Իմպէր, որ ի բացակայութեան Մոնդէպէլլօ կոմսին, առժամապէս կը վարէ դեսպանատան գործերն ։

Գաղթականութեան առաջին պատգամաւոր Գ. Էմիլ Տրվօ խօսք առնլով, իւր և իւր ազգակցաց շնորհաւորութիւններն, և մայր հայրենեաց բարգաւաճման ու մեծութեան համար անկեղծ բարեմաղթութիւններ յայտնեց, խնդրելով Գ. գործակատարէն որ հաղորդէ զայնս Հանրապետութեան Նախագահին ինչպէս նաեւ Մոնդէպէլլօ կոմսին ։ Գ. Տրվօ իւր ատենաբանութեան մէջ յիշեց թէ գաղթականութիւնը ջերմապէս կը փափագի Թագսիմի ֆրանսական հիւանդանոցի վերաշինութիւնն որ բազում տարիներէ ի վեր խնդրոյ առարկայ է ։ Երբ մեր շուրջն, ըսաւ, ուրիշ ազգեր իրենց հիւանդանոցներուն համար կը կառուցանեն հոյակապ շէնքեր, մենք յուսահատ կը տեսնենք որ մեր Թագսիմի անկելանոցն անբաւական եւ ողորմելի վիճակի մէջ կը մնայ սակաւին ։ Հետեւաբար եւ Ֆրանսայի անուան արժանի հիւանդանոցի մը հաստատման համար պէտք եղած վարկի քուէարկման պէտքն զգացուց ։ Յետոյ խօսելով Թուրքիոյ հետ կնքելի մաքսային սակագնոց վրայ, գոհունակութիւն յայտնեց որ այս մասին ծագած դժուարութիւնք հարթուած են երկուստեք զոհողութեամբ ։ Գ. Տրվօ յիշեց նաեւ ֆրանսական առեւտրային սենեկի աշխատութիւններն, և ծանօթութիւններ տուաւ քանի մը բարեգործական հաստատութեանց վիճակին վրայ. ի վերջոյ, խօսելով Կ. Պոլսոյ ֆրանսական վաճառականութեան ընդհանուր կացութեան վրայ, յիշեց թէ յոյժ անկեալ էր այն, մանաւանդ ապագային անստուգութեանց պատճառաւ, որք կ'անդամալուծեն ամեն ձեռնարկ, և մաղթեց որ յառաջիկայ տարին չնմանի իւր նախորդին և առկախ խնդրոց լուծում մը բերէ ։

Դեսպանատան գործակատարն, ընդունելով գաղթականութեան շնորհաւորութիւնները, խոստացաւ պէտք եղած ձեռնարկներն ընել Հանրապետութեան Նախագահին քով, Թագսիմի հիւանդանոցի շինութեան համար, յայտնեց թէ Թուրքիոյ հետ մաքսային սակագնոց որոշման գործն աւարտած է, յաջող ապագայ մը գուշակեց ֆրանսական առեւտրական սենեկին համար եւ վերջացուց իւր ատենաբանութիւնը ձայնակցելով Գ. Տրվոյի բարեմաղթութեանց ։

ՖԷՆԷՐԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Յունաց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովն այս ուրբաթ օր ի նիստ գումարուելով, Նոր Պատրիարքի ընտրութեան համար կազմելի ընդհանուր ժողովոյն համար Կ. Պոլսոյ թեմին կողմէ նշանակելի տասն - հինգ անդամներն ընտրեց, որոց երեքն, ըստ օրինի, աստիճան ունեցող անձինք, երեքը պետական պաշտօնեայք, երկուքը զինուորական պաշտօնեայք, երեքը Պատրիարքարանի պաշտօնեայք եւ չորսն օբէնտէնք ։ Ահասիկ ընտրեալ անդամոց անունքն .

Լոնտոնի օսմանեան նախորդ դեսպան Միւզիւրիւս փաշա, Գօսթագի Ամօսիտի փաշա, Տիմիթրագի Բաքալի էֆէնտի, Պետական Խորհրդոյ ընդհ. դատախազ Եանքօ էֆէնտի, Վճռաբեկ ատենի ընդհ. դատախազի օգնականներէն Նօրկաքի էֆէնտի, նախնական դատարանի անդամ Նիքօլաքի էֆէնտի, զինուորական բժիշկ Լէֆթէր փաշա, Սմբրաթի պէյ, Գալիատի պէյ, փաստաբան Նիքօլաքի Եօրկիատի էֆէնտի, Ֆէնէրի վարժարանին ուսուցիչներէն Գ. Ամարօօքալօ, բժիշկ Սթավրիտի էֆէնտի, Լօղօթէթ Սթավրաքի պէյ, Պատրիարքարանի գործակատար Սթավրաքի էֆէնտի և Պատրիարքարանի գանձապետ Բարաթաքի էֆէնտի ։ Այս ընտրութեան մէջ Խառն Ժողովոյ անդամք երկու մասի բաժնուած էին, սակայն մեծամասնութիւն շահեցան վերոյգրեալներն ։

ԳՈՒԼԱ-ԳԱՐՈՒԻ ՈՃՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Թ...է հետեւեալ պաշտօնական տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Գուլագօղլեան Մարգար էֆէնտիի դէպքին առթիւ զոր համառօտիւ ծանուցինք շաբաթ օր ։—«Ղալաթիոյ ոստիկանութիւնն ուրբաթ օրը երաշխաւորութեան տակ առած էր մսավաճառի աշակերտ եւ հելլէն հպատակ Լազարի անուն երիտասարդ մը, ըստ բողոքաբանաց Գուլագօղլեան Մարգար էֆէնտիի որ կը յայտարարէր թէ Լազարի գող մ'է եւ թէ իւր քէնին առեւանգած է ։ Նոյն գիշեր Ժամը 2 ½ ին յիշեալ Լազարին ծանրապէս վիրաւորեալ կը գտնուի ի Գուլէ Գարու, Մարգար էֆէնտիի տունէն քսան — հինգ քայլ հեռու փողոցի մը անկիւնը ։ Նոյն միջոցին վիրաւորելոյն եղբայրները կը հասնին եւ մօտակայ դեղարան մը կը տանին վիրաւորեալն որ առանց բառ մ'արտասանելու հոգին կ'աւանդէ ։ Եղբայրներն յայտարարելով թէ Մարգար էֆէնտի սպաննած է իրենց եղբայրն, քանի որ նոյն օրն ոստիկանութեան յանձնած էր զնա, մեռեալը կ'առնուն եւ Մարգար էֆէնտիի տանը դրանը առջեւ կը ձգեն ։ Ոստիկանութիւնք տեղեկանալով անմիջապէս Գուլագօղլեան էֆէնտիի տունը կը խուզարկէ եւ երկու ըեվոլվէր եւ երկու հրացան կը գտնէ ։ Ոստիկանք կը քննեն ըեվոլվէրներն եւ կը հաստատեն թէ նոր պարպուած լինելն ապացուցանող որեւէ նշան չեն կրեր եւ թէ Մարգար էֆէնտի որ այդ պահուն ընտանեօք կը ճաշէր, բնաւ տեղեկութիւն չունի ։ Գուլագօղլեան էֆէնտի կը ձերբակալուի եւ Բերայի ոստիկանատունը կը տարուի ուր կը գտնուի այժմ ։»

Ոստիկանութեան Օրագիրը նոյնիմաստ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ այս ոճրագործութեան դէպքին վրայ ։

ԿՐԵՏԷ

Յունաստանի գահաժառանգ իշխանին չափահասութեան առթիւ Կրետէի հելլէն հպատակ Յոյներն խաղաղութիւն վրդովող անվայել ցոյցեր ըրեր են, գրգռելով նաեւ կղզւոյն օսմանեան հպատակ յոյներն ։ Այս գրգռման գործին մէջ մաս ունեցեր են նաեւ Հանիայի, Րեթիմոյի եւ Գանտիայի հելլէն հիւպատոսք ։ Ասոր վրայ Բ. Դուռն ծանուցած է թէ Աթէնքի օսմանեան դեսպանատան եւ թէ մայրաքաղաքիս հելլենական դեսպանատան թէ այլ եւս այդ հիւպատոսները վերջապէս չեն կարող իրենց պաշտօնին վրայ մնալ ։ Թ...է, ուսկից կը քաղենք սոյն տեղեկութիւններն, զարմանալի կը գտնէ կուսակալ Սավա փաշայի ընթացքն որ ձերբակալել տուած չէ, կ'ըսէ, այդ գրգռիչներն ։

Կատապ էֆէնտի նախընթաց իրիկուն ձիով Մուսթաֆա-փաշա ժամներ է ուր օրինական քարանդինան սպասելէ յետոյ, հինգշաբթի օրը մայրաքաղաքս պիտի գայ ։

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, Ն. Վեհափառութեան մառանապետ Օսման պէյի փեսայ Թիկնապահ Րիֆաթ պէյի պաշտօն տրուած է տանիլ կայս. Մէնշուրը Տիգրանակերտի նախորդ կուսակալ Ազիզ փաշայի որ, ինչպէս կը յիշուի, Վեզիրութեան աստիճանի բարձրացած և Եէմէնի կուսակալ անուանած է ։

—Թէև օտար դրամոց շրջաբերութիւնն յօսմանեան երկիրս արգիլուած է, սակայն կայս. Եօթերորդ զօրաբանակի (Եէմէն) հրամանատարութեան կողմէ եղած զեկուցման մը վրայ, կայս. կառավարութիւնն արտօներ է աւստրիական Րէալի շրջաբերութիւնն ի Եէմէն, 19 ղրուշ 4 փարայի հաշուով ։

—Անտառաց եւ Հանքաց վարչութիւնն Ելմտական նախարարութեան յանձնուած լինելուն, նոյն վարչութեան նախագահ Շէրիֆ էֆէնտի հանգստեան թոշակ պիտի ստանայ ։

—Թուրք կ'իմանայ թէ ի նորոյ հաստատելի հաշտարար դատարանաց գործը պիտի կատարեն նախնական դատարանք ։

—Զմկածագի շրջակայ գիւղօրէից բոլոր եզներն մեռեր են և այս պատճառաւ ժողովուրդն յետին ծայր յուսահատութեան մատնուեր է ըստ որում յառաջիկայ գարնան չպիտի կրնայ վարուցան ընել ։

—Վեհ. Սուլթանը 30,000 ղրուշ նուիրեց Իսքիլիպոյ Պիլալիլ Տէքէսի թաղը գտնուած մզկիթին վերանորոգութեան ի նպաստ ։

—Ս...է կ'իմանայ թէ Բ. Դուռն ինչ ինչ պատճառներով առ այժմ յետաձգեր է [illegible] տրոց գործադրութիւնը ։

—Իզմիրի կուսակալ Խալիլ Րիֆաթ փաշա, որ Պաղտատի կուսակալ անուանած է, Իզմիրէն ճամբայ ելեր է մայրաքաղաքս գալու համար ։

—Դատական նախարարութեան այլ և այլ ճիւղերուն մէջ բարւոքմունք ըղձալի կերպիւ յառաջ կերթան ։ Բերայի նախնական դատարանին հասոյթն աւելցած է ։ Պոլսոյ նախնական դատարանինը՝ 25 առ 100, Իւսկիւտարինը՝ 12 առ 100 և Վճռաբեկ ատեանինը 15 առ 100 ։

—Կայս. կառավարութեան և Գ. Հիրշի միջեւ երկաթուղւոյ խնդրոյն առթիւ ծագած անհամաձայնութիւնք քննուելու վրայ է ։ Ելմտական գանձը մեծաքանակ գումար մը կը պահանջէ Գ. Հիրշէն ։ Անտառաց և Հանքաց վարչութիւնն ևս 260,000 ֆրանք կը պահանջէ ։ Բ. Դուռն այս և ասոր վերաբերեալ ուրիշ մանրամասնութեանց քննութեամբ կ'զբաղի ։

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ [illegible] ձորը պիտի մաքրուի և ծովուն հետ պիտի միացուի ։ Այդ ձորը խճուղւոյ մը փոխուելով երկու կողմը ծառեր պիտի տնկուին ։ Այս գործողութեանց կատարման համար Ծովային պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է, որ պէտք եղած քննութիւնները կատարելով 200 հազար ղրուշ ծախք որոշած և ծանուցած է Քաղաքապետութեան ։ Այս վերջինը քանի մ'օրէն պիտի վճարէ այդ գումարն եւ շինութիւնք պիտի սկսին ։

—Նախընթաց առաւօտ կանուխ Պոլսոյ Զէյրէկ Եօգուշը Թաշին անցորդ մը ձայն մը կը լսէ որ կը գոչէր «ա՛հ, ի սէր Աստուծոյ, վերջացուր զիս անկից ։» Անցորդը ձայնին եկած տեղն երթալով վիրաւորեալ մարդ մը գտնէ, որոյ փորը պատռած և աղիքները դուրս թափած էին ։ Անցորդը վայն շուկելով մօտակայ պահապանոցը կը տանի ։ Վիրաւորեալ հարցաքննուելով կը յայտարարէ թէ ինք Տիմիտրիի գաղթական մ'է և թէ նոյն գիշեր իւր մէկ ընկերոջ հետ Բերայէն վերադարձած միջոցին ընկերը զինքը վիրաւորած էր քովը գտնուած հինգ մէճիտ առնելու համար ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔ

Բարիզ, 31 դեկտ.

Նախագահապետ Գ. Կոպլէ, միջօրէէն յետոյ Բարիզի Պորսային միջնորդներն ընդունելով, ատենախօսութեամբ մը յիշեց Ֆրանսայի խաղաղասիրական բաղձանքն և պէտքերն սակայն հաստատեց թէ Եւրոպա տեւական մը վիճակ խաղաղութեան մէջ կ'ապրի, որ պատճառ է հանրային մտահոգութեան ։ Ֆրանսայի կախում չունի դադրեցնել այս վիճակն ։ — Կը յուսայ թէ այս վիճակին հետեւանքը չի լինիր պատերազմ. սակայն պատասխանատուութիւն մ'է այս զոր հարկ է պատրաստել գիտէ Ֆրանսայի պէս մեծ ազգ մը. խաղաղութիւնը պահպանելու լաւագոյն միջոցն է հանդարտ մնալ, մինչդեռ պատերազմական և ծովային նախարարք անդուլ կը հսկեն երկրին պաշտպանութեան վրայ »

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԻՈՅ

Բարիզ, 1 յունվար 1887

Հանրապետութեան նախագահ Գ. Կրէվի Կաղանդի առթիւ ընդունելով դեսպաններն՝ հաստատեց թէ Տէրութեանց հետ լաւ յարաբերութիւնք այնքան երկար ատենէ ի վեր պահուած են որ այս վիճակ ազդած է մեր սերնդեան կենաց վրայ ։ Կը յուսայ թէ այս վիճակ պիտի շարունակի, շնորհիւ կառավարութեանց իմաստութեան և յօգուտ ազգաց երջանկութեան ։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ ՑԱՆԳԼԻԱ

Լոնտոն, 2 յունվար

Կը կարծուի թէ Կ. Պոլսոյ անգլ. նախկին դեսպան Գ. Կոշէն (հերձուածող Ազատական) առաջարկի է ընդունիլ Ելմտական նախարարի պաշտօնը ։

[illegible]

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 22 դեկտ.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. D.) [illegible] Գ. Կ.		— —
Յօրաւուրն գոցուելէն վերջը	»	— —
[illegible] մէջ	»	16 5
Առաւօտուն բացուեցաւ		16 6
Բարձրագոյն գին		16 6
Նուազագոյն »		16 6
Կէս օրին		16 6

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	(Գ. Կ.)	36 15
Այս առաւօտ	» »	36 11
Կէս օր	» »	36 10
[illegible] 1858) » 1862)	A. Սերի	23 20
» 1860) 1863) 1872)	B	14 30
» 1865) 1869) 1873)	C. »	16 6

ԻՒՆԻՖԻԷ Եգիպտական

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	82 20
Այս առաւօտ բացուեցաւ Գ. Կ.	82 30
Կէս օրին	82 30

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

[illegible] Ժէնէրալ	Գ. Կ.	Անգլ. Լիր.	3 18
[illegible] Ժէնէրալ	Գ. Կ.	Օսմ. »	6 15
Պանք տը Գօնս.		» »	5 30
Յոս. Շանժ է վալէօր		» »	3 20
[illegible]		» »	295
[illegible] երկաթուղի		Իւր	35
[illegible]		»	—
[illegible]			89

Գ. Գ. ՔԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆՑ
ԵՒ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

ՕՐԹԱՔԵՕՅ, 16 դեկտ.

Ազգերնուս մէջ Սահմանադրութեան հաստատմանէն ի վեր վարժարանաց բարեկարգութեան խնդիրն ատեն ատեն յերեւան կ'ելնէ գիսաւոր աստղի մը պէս և ժամանակ մը մտքերն իրմով զբաղեցնելէն ետքը՝ կ'երթայ կ'անհետանայ թողլով դարձեալ իրերն իրենց սովորական ընթացքին մէջ ։ Ասոր պատճառն այն է որ՝ քանի որ մեր ազգին գործերն՝ ըստ մեր Սահմանադրութեան ապակեդրոնական սկզբանց՝ ժողովրդեան ձեռքն են, պէտք է սպասել որ ժողովուրդը լուսաւորուի, այսինքն է մի քանի սերունդ փոխուի, որպէս զի յառաջդիմասիրաց բաղձանքները լրացուին ։ Ազգ մը որքան ալ քաղաքակրթութեան տարրերն իւր մէջ պարունակէ, որքան ալ այդ շաւղին մէջ ընթանալու նպաստաւոր դիրքի մէջ գտնուի, սակայն դարձեալ ժամանակի կարօտ է բաղձացեալ պտուղները տալու համար ։ Այսօր ազգերնիս լցուց իւր կենտրական պիտոյքներէն մին, հիմնելով ազգային զաւակաց համար բարձրագոյն Ուսումնարան մը, վաղը գուցէ սորա թիւն աճի, միւս օր ունենանք Արուեստանոցներ, լսարաններ, մանկավարժարաններ ։ Միթէ լաւագոյն չէր լինէր որ ասկէց քանի մը տարի առաջ ունենայինք այժմու կեդրոնական վարժարանը ։ — Տարակոյս չկայ. սակայն ծառը դեռ հասուն չէր որպէս զի իւր պտուղը տար ։

Մեր ազնիւ հիւրը Գ. Գ. Քալանթարեանց բաղդատելով մեր նախակրթարանները Գերմանիոյ նախակրթարանաց հետ՝ շատ յուռի՝ շատ ստորին կը գտնէ մերիններն ։ Եւ սակայն կարելի էր յուսալ որ մենք՝ կրթութեան մէջ երեկուան ժողովուրդ, սահմանաւոր ազգ. աննպաստ կացութեան՝ աննպաստ դիրքի մէջ, զուրկ նիւթական ամեն զօրութիւններէ, մեր աշխատութեամբը, մեր առանձին տաղանդովը, մեր լումայովը կարենանք գործել ի մասին դաստիարակութեան ինչ որ կ'ընէ այսօր աչագին Գերմանիան, կրթութեան ալեւոր վարժապետն յԵւրոպա և մեծութեան կեդրոնը ։ Կը հաւանինք թէ Կովկասու մէջ գտնուին մի քանի լաւ կազմակերպեալ մանկավարժարաններ, հաստատեալ կառավարութեան տուած օրինակին հետեւողութեամբ և կամ Գերմանիա կրթութիւն առած քանի մը ազդեցիկ անձանց նախաձեռնութեամբ ։ Սակայն մենք Կ. Պոլսեցիքս, այդ հանգամանքներէն զուրկ, ըրած ենք ինչ ինչ որ մարդկօրէն հնար է ընել այսքան սուղ ժամանակի մէջ ։ Երեսուն տարի առաջ մեր վարժարանաց մէջ Սաղմոս, Նարեկ և Փալախան միայն կար, այսօր մեծ տարբերութիւն մը կայ, և սակայն կը խոստովանինք թէ տակաւին շատ թերի են ։ Բայց ո՛ր ազգ յանկարծուստ, մի ոստմամբ, կատարելութեան հասած է . ամեն ինչ քայլ առ քայլ կ'ընթանայ այս երկրագնտիս վրայ ։ Որպէս զի մեր ազգի վարժարանք իրենց նիւթական և բարոյական կազմակերպութեամբ ստանան Գերմանիոյ նախակրթարանաց ձեւն ու դրութիւնը, մեծամեծ գումարներ պէտք են և մեծամեծ եկամուտներ ։

Ո՞վ կրնայ ուրանալ թէ պէտք են մեզ մանկավարժական պարտէզներ ուր 4էն մինչեւ 8 տարեկան տղայք քանիբուն դաստիարակներու ձեռամբ զարգանան մտքով ու մարմնով, կրթուին և զուարճանան ։ Ո՞վ չփափաքիր որ իւրաքանչիւր վարժարան ունենայ ընդարձակ բակ մը ուր մանկունք խաղալով [illegible] հանգիստ տան իրենց ծանրաբեռնեալ մտաց և կազդուրեն իրենց ընդարմացեալ անդամները ։ Ո՞վ չցանկար որ տղայք դասարաններու բաժնուած ըլլան և իւրաքանչիւր դասարան ունենայ իւր դաստիարակ-ուսուցիչը ։ Ասոնց ամենուն լաւ լինելը մենք նոր չէ որ կ'իմանանք, սակայն կը կրկնենք այս բաները մեծամեծ գումարներու կարօտ են. պէտք է նոր հողեր գնել, նոր շէնքեր կառուցանել, կալուածներ աւելցնել, կահ կարասիներ շինել կամ բերել տալ Եւրոպայէն, ևն ։

Դասարանական դրութիւնը կը պաշտպանէ Գ. Քալանթարեանց և այցելու դասախօսներ կարգելու դրութեան դէմ կը խօսի ։ Յայտնի է թէ վարժարանի մը մէջ միայն ուսուցիչք շատ աւելի արդիւնաւոր ծառայութիւններ կրնան մատուցանել քան թէ այցելու դասախօսք և թէ այս դրութեամբ վարժարան մ'աւելի բարեկարգ ընթացք մը կարէ ունենալ ։ Սակայն Գ. Քալանթարեանց հաշիւ ըրա՞ծ է արդեօք թէ քանիով կ'ըլլայ այս ։ Ըստ վերջին ծրագրոյն Ուսումնական Խորհրդոյ, մեր նախնական վարժարանք պիտի ունենան չորս կամ վեց դասարանք. արդ իւրաքանչիւր դասարանի կարգելով մի մանկավարժ ուսուցիչ, առաջնոյն վճարելով գոնէ ամսական 4 ոսկի եւ յաւելլով հետզհետէ ոսկի մը միւսներուն, 22 ոսկւոյ ուսուցչական ծախք մը լոկ կ'ունենանք միայն 4 դասարանաւոր մանչ տղայոց, իսկ վեց դասարանաւորաց համար 39 ոսկւոյ ծախք ։ Արդ կրկնելով սոյն գումարն և յաւելլով միւս անհրաժեշտ ծախքերն ալ կ'ունենանք ամսական 80-90 ոսկւոյ ծախք մը զոր և ոչ Թաղ մը կարող է հատուցանել, որքան ալ բարեկեցիկ լինի. Արդարեւ նախակրթարանի համար այս գումար ահագին կ՚երեւի նոյն իսկ աշխարհիս ամենէն հարուստ ու յառաջադէմ ժողովրդեան. Սակայն պէտք է գիտել թէ աշխարհիս ամենէն ծաղկեալ ազգը չունի իւր նախակրթարանաց մէջ երեք չորս լեզուի ուսումը. գաղղիացին՝ գաղղիերէնը, անգղիացին՝ անգղիերէնը, գերմանացին՝ գերմաներէնը կը սորվի, իսկ Կ. Պոլսոյ հայը՝ բացի յիշեալ ազգաց նախակրթարանաց ուսումներէն անհրաժեշտ պէտք է որ սորվի գրաբառ հայերէն, տաճկերէն, գաղղիերէն կամ անգղիերէն, ինչ որ ծանր բեռ մ՚է թէ՛ մեր աշակերտաց և թէ՛ մեր վարժուց համար. Յայտնի է թէ Ե. կամ Զ. կարգերու երեք լեզու և զանազան գիտութիւններ քիչ ժամանակի մէջ արդիւնաւոր եղանակաւ ուսուցանող բանիբուն, հմուտ, արժանաւոր մանկավարժներ չեն կարող միայն պաշտօն վարել դպրատան մը մէջ, առանց գոնէ իրենց ապրուստին ամենէն էական պէտքերն ապահովեալ տեսնելու և այս ալ չէ կարող լինել մայրաքաղաքիս մէջ առանց առնուազն 10 ոսկւոյ փոխարինութեան։

Թոշակաց գանձման մասին մեր ազնիւ Ռուսահայը կ՚ասէ թէ տարեկան պէտք է առնել և այն ալ կանխիկ.— Բայց որովհետեւ ի բաց առեալ մի երկու բարեկեցիկ Թաղեր, միւս Թաղերու բնակչաց հարիւրին ութսունն իւր օրապահիկը կը մտածէ և մեր հոգաբարձուք շաբաթական վճարումներն իսկ սոցանէ մեծ նեղութեամբ կարող են կորզել, ինչպէս պիտի կարեն բերցնել հարիւր, երկու հարիւր, երեք հարիւր ղրշ. տարեկան կլորիկ գումար մը։ Այսոքիկ արդարեւ գեղեցիկ գաղափարներ են, բայց մեր երկրին այս սնանկացեալ ժամանակին, բիւր աղէտներով հարուածեալ ժողովրդեան մը դալ այսպիսի պահանջումներ ընել՝ հարկաւ նորա ներքին վիճակն անգիտանալ ասել է և մեք չեմք մեղադրեր յայս մեր պատուական պաշտօնակիցը՝, զի նոր է նա ի մեզ։

Պ. Քալանթարեանց՝ ոչ ըստ չափու կարողութեան աշակերտաց, այլ ըստ հասակի նոցին կ՚ուզէ դասակարգել աշակերտներն, այնպէս որ վեցէն ութ, ութէն տասն եւն տղայք պէտք է որ զատ դասարան կազմեն առանց նկատողութեան առնելու իրենց մտաւորական կարողութիւններն և գիտութեանց չափն։ Ապաքէն մենք չենք ասեր թէ 17 տարեկան տղայ մի 8 կամ 10 տարեկան տղայի մը քով նստի եւ չենք տեսած զայս անհամեմատութիւն և ոչ մի ազգային դպրոցի մէջ, ինչպէս որ կը հաստատէ մեր պատուական մանկավարժը. սակայն չենք կարող ըմբռնել թէ ինչպէս կարելի է հաւաքաբար դասախօսել զանազան կարողութիւններէ բաղկացեալ խմբի և հաւաքաբար յառաջ վարել. կամ այն է որ տկար մասը բան չպիտի սորվի, զի հետզհետէ աւելի պիտի դժուարանայ իրեն ուսումը, և կամ հանճարեղը զոհ պիտի մատուցի տկարին. Այս գաղափար մեզ անարդար իսկ կ՚երեւի։

Մեր կաւկասեան պաշտօնակիցը կ՚ասէ թէ դասախօսութիւնք պէտք է հետզհետէ լինին տասնական վայրկեան ընդմիջմամբ.— Այս կարծիք մեզ բոլորովին անճահ կը թուի, զի իրարմէ տարբեր զանազան գիտութիւնք կամ լեզուք զօրաց գնդերու նման երբ հրոսեան արշաւեն փոքրիկ միջնաբերդի մը մէջ զոր գանկ կ՚անուանենք, կարծենք կարող չլինիր դիմանալու և կը կործանի՝ կամ կը պայթի. այլ եթէ մի ժամ գոնէ ժամանակ տրուի աշակերտին երթալու խորհելու, յեղյեղելու կամ ի գիր առնելու դասախօսէն լսածները, յայնժամ կրնան իւր առած ուսմունք հաստատուիլ իւր մտաց մէջ և արմատ մը ձգել, ապա թէ ոչ մին զմիւսը կը վանէ և յետինն ամայութեան մէջ կու գայ կը բազմի։

Գալով տարեկան պարգեւաբաշխութեանց, Պ. Քալանթարեանց, «խրատու» վերցնել կ՚ուզէ, «որպէս կրթութեան գործին մի վնասաբեր սովորութիւն։» Այս սովորութիւնք գերմանացիք ու մանաւանդ բրուսիացիք, իբրեւ խնայական ազգ, կարելի է վերցուցած լինին, բայց իբրեւ վնասաբեր կրթութեան, ահա այս է որ չենք կարող ըմբռնել. Ինչպէս Գերմանիան իւր զօրքերուն, զօրապետներուն նշաններ ախտղոսներ կուտայ երբ աւելի մարդ ջարդեն, տուն կործանեն, գիւղ քաղաք այրեն, եւ այն մանուկն որ գիտական բերդի մը տիրէ, դժուարութեան հրէշ մ՚ոտքին տակ ջախջախէ, գիտութեանց դրօշը կանգնէ տգիտութեան աւերակին վրայ, անոր յաւարտ իւր տարեկան շրջանին պէտք չէ՞ վարձատրութիւն մ՚ընել, գովեստ մը խօսիլ, սիրտ տալ անոր որ յառաջանէ իւր պանծալի ընթացքին մէջ և արժանանայ ծայրագոյն մրցանակին. Եթէ պեխաւոր մօրուսաւոր մարդիկ թեւն կ՚ածեն ժապաւէնի, արծաթի, ոսկեձի կտորի մը, եթէ սոքա քաջալերուելու պէտք ունին որպէս զի շարունակեն իրենց բարի ընթացքն, ինչո՞ւ մատաղ մանկունք զրկեալ պիտի լինին այդ իրաւունքէն։ Պ. Քալանթարեանց կ՚ասէ թէ տղան պարզապէս ուսմունքը սիրելուն, նորա օգուտը ճանաչելուն համար պէտք է որ աշխատի և ոչ թէ վարձատրութեան մը համար. Բայց 6էն մինչեւ 15 տարեկան տղայ մը կարէ՞ այդ խորին խոհականութիւնն ունել, միթէ տղան կը դադրի՞ տղայ լինելէ թէև փիլիսոփայութեան թանձր խաւերուն ներքեւ ալ դնէք, և ի՞նչ իրաւունք պահանջել այդ արժէքի մանուկներէ ինչ որ չեմք պահանջեր մօրուեղ մարդոցմէ.

Արդ՝ կը վերջացնեմ խօսքս կրկնելով ինչ որ ի սկզբան ասացի թէ մեր վարժարանք ունին ապաքէն անտեղութիւններ և մենք Կ. Պոլսեցիքս ի վաղուց հետէ գիտեմք քաջ և ըստ ներելոյ պարագայից հետամուտ եմք զայնս բառնալու, այլ հակառակ մեր ամեն բաղձանաց չեմք կարող միանգամայն կատարել ինչ որ ժամանակը տակաւ պիտի կատարէ. Երբ Պ. Քալանթարեանց աւելի երկար ժամանակ կենակցի մեզ և մեզի պէս մօտէն տեսնէ մեր իրաց ընթացքն, երբ վերջապէս տեսականէն իջնէ ի գործնական, յայնժամ ինքն ալ պիտի խոստովանի թէ խօսիլ դիւրին է, այլ գործել դժուարին։

Ս. ԹՂԼԵԱՆ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐՈՒ ՀՆՉՄԱՆ ԵՒ ԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԱՌ ՄԵԾ. ԽՄԲԱԳԻՐՆ «ՄՇԱԿ» ԼՐԱԳՐԻ

Սոյն տողերս գրած ժամանակս (նոյեմբեր 3) գրեթէ երկու ամիս առաջ՝ զանազան կողմերէ յաջորդաբար հրաւէրք ընդունեցայ Բազմավէպ Հանդիսարանի խմբագիր ըլլալուս, իւր կարծիքը յայտնելու հայկական տառից նկատմամբ տեղի ունեցած բանակռուոյն առթիւ ընդ Ռուսահայս և ընդ Տաճկահայս։ Մեք սորվեցեալ լինելով Բազմավէպ Հանդիսարանի լոյս տեսնելու ժամադրութեան, նոյն ժամանակ չկարողացանք գոհացնել զաւումնակէր հարցմանց, այժմ խնդիրը կատարելու նպատակաւ հետեւեալ համառօտ տողերը կը գրենք, յորս առանց երկար բացատրութեանց մեր կարծիքը պարզօրէն յայտնած կը համարինք, թողլով յարմարագոյն առթի՝ զայն լուսագոյն հետազօտութեամբք հրատարակելու։— Բայց որովհետեւ յարձակողական մասը Մշակի Մեծ. Խմբագիրն ընտրեց, մեզ կը մնայ գիւղ ի մեր նպաստ պաշտպանողական, և ծանօթացնել՝ որում ինքզինքն անծանօթ կը ցուցնէ Պր. Գրիգոր Արծրունի։—Ահաւասիկ այս մասին իւր խօսքերն, զորս կը քաղեմք Արեւելք լրագրի 888 թուոյն մէջ վերատպեալ հատուածէն, զոյն առաձեռն պատրաստ ունելով։

«Մեր (Ռուսահայոց) գրական լեզուն
«մշակվում է ժողովրդի խօսած կենդանի
«լեզուի կենդանի բարբառի ձեւերի վրայ.
«նրանից ենք մենք քաղում մեր նիւթերը,
«որպէս կենդանի և անսպառելի աղբիւրից,
«այն ինչ Կոստանդնուպոլսի լեզուն չինծու,
«արուեստական է, նոյնքան կղպացած
«է՝ որքան կղպացած է ինքն Կոստանդնու-
«պոլիս քաղաքը։ Կոստանդնուպոլսի Հայե-
«րը և նրանց ուսուցիչները (sic) Վենետիկի
«Մխիթարեաններն՝ այն աստիճան կղպա-
«ցած են, որ մինչեւ անգամ մոռացել են՝ թէ
«ինչպէս էին արտասանվում Հայոց այբբենա-
«րանի տառերը։ Նրանք արդէն մոռացել
«են՝ որ Հայոց բ տառը b է հնչւում, որ պ
«տառը p արտասանվում է, որ գ տառը
«g է հնչվում։ Քրիստոնէութեան առաջին
«դարերում, երբ աւետարանը թարգման-
«վեցաւ հայերէն լեզուով, Պետրոս առա-
«քելի անունը գրվում էր Պ-ով և տ-ով,
«ճիշդ եւրոպական, յունական տառադարձու-
«թեան համեմատ, որի այբբենարանի հըն-
«չիւններին համեմատ մեր Մեսրոպ կազմեց
«և Հայոց այբբենարանը։ Բայց Թիւրքաց
«լեզուի ազդեցութեան տակ՝ Կոստանդ-
«նուպոլսի Հայերը, և նրանց գիտնական
«համարած Մխիթարները, հետզհետէ կորց-
«րին Հայոց այբբենարանի հնչիւնների ճըշ-
«դութիւնը, և այժմ նոյն յունական Պետ-
«րոս բառից ծագած, օրինակ Պետերման
«ազգանունը, Հայոց լեզուի այդ թիւրա-
«ցած սպանողները տպագրում են պա-
«դէն Եդերման․․․ Հին յունական գրա-
«կանութիւնից մեր առաջին դարերում
«թարգմանուած հայերէն գրքերում մենք
«հանդիպում ենք եւրոպական բառերի Հա-
«յոց ամենաճիշդ տառադարձութեան. Plato
«անունը գրվում է հայերէն Պղատոն կամ
«Պղատոն. իսկ այժմ մոնղոլական-թիւրք
«լեզուի հնչիւնների ազդեցութեան տակ
«Մխիթարեանները, որոնց մայրենի լեզուն
«օրօրոցից սկսած թիւրքերէն է եղել, սո-
«վորեցրին և Հայաստանեայց կղպացած
«Պոլսեցիներին Բլադօնական ասել, և այլն
«և այլն։— Վերցրնում էք Կոստանդնու-
«պոլսում կամ Վենետիկում հրատարակած
«մի գիրք և կամ լրագիր, և սկզբից մին-
«չեւ վերջ մի դրուիս տառադարձական կոպիտ
«սխալների էք հանդիպում, Բէդէրման,
«Վէնէտիկ (Venedig), Բարիզ, Բլադօն,
«Համպէրդա, Կարլպադ, Պէրլին, Տը-
«ըլի, Լամարդին, և այլն, և այլն․․․ այդ
«հարցի վրայ դեռ առիթ կ՚ունենանք խօ-
«սելու․ ․ ․»

Այս է ահաւասիկ Մեծ. Արծրունւոյն խօսից բովանդակութիւնն, զոր ուղեցինք մեր ընթերցողաց ներկայացնել իւրեն յատուկ բառերով։—Մենք այս հատուածին մէջ երկու, մանաւանդ թէ երեք գլխաւոր կէտեր կը նշմարենք՝ բաժնելով ի մի. Նախ Ռուսահայոց և Տաճկահայոց գրական լեզուի զարգացման բաղդատութեան խնդիր մը, երկրորդ՝ հայկական տառից հնչման խնդիր, և երրորդ՝ յատուկ կոչուած անուանց ուղղագրութեան կամ տառադարձութեան խնդիր։— Առաջին մասին նըկատմամբ առանց խօսք երկարել ուղելու կը յայտնենք՝ (ըստ մեր կարծեաց) որ եթէ Ռուսահայոց լեզուն կը մշակուի ժողովրդեան խօսած և կենդանի լեզուին միջոցաւ, ոչինչ ընդհատ նոյնպէս զարգացումն ունի նաեւ Տաճկահայաստանի Հայոց գրականական լեզուն, երբ խորհրդածելու լինինք որ Բարձր Հայոց, Այծենաց, Տայոց, Վասպուրականի, և այլն, բնակչաց խօսած լեզուն եւս՝ է կեդրոնական Հայաստանի յատուկ եւ սեփական հայերէն լեզուն եւ թէ այս ժողովրդեան մէջ ի կիր առեալ կենդանի լեզուն է՝ որ քերականական լուսոյն հանգամանաց ներքեւ կը ներկայանայ իբր գրականական լեզու ի Տաճկահայս և ի տաճկահայաստանի հայ գաղթականութիւնս, յորս նշանաւոր տեղի կը գրաւէ նաեւ Կոստանդնուպոլսի բազմաթիւ հայ հասարակութիւնն. Արդ՝ քանի որ ազգային շահուց և զգայմանց անխզելի կապն կը զօդէ բուն կրօնականին և բուն քաղաքականին պէտ[illegible] Կոստանդնուպոլսի հայութեան հետ, մենք չենք կարող այս վերջինս հայութեան ամբողջութենէն անջատել և գրեթէ անվաւեր անդամ մի նկատել, ինչպէս կ՚ուզէ ներկայացնել զայն Մշակի Մեծ. Խմբագիրն։

Ուստի կը թողունք ի բաց այս առաջին խնդիրը՝ որ չի վերաբերիր ուղղակի մեր նիւթոյն, և որ սորիչ արդիւնք չէ կարող յառաջ բերել, բայց եթէ երկու կողմանց անձնական զգացումները վիրաւորել։

Գալով ուղղակի հայկական տառից հնչման խնդրոյն, չենք կրնար ընդունել որ երկու հայ հասարակութեանց մէջ անյուշ ժամանակէ ի վեր իրարու հակառակ դրութիւն մը ի կիր կ՚առնուի ի գործնականին։ Հայկական գրականական պատմութեան կամ յատկապէս հայ եմաստակեան լեզուաքննութեան պարտքն է՝ քննել և ծանուցանել թէ ի՛նչ պատճառներէ և կամ ո՛րչափ ժամանակէ ի վեր սկիզբն առած և տեղի ունեցած էր հայութեան այս հնչմանց զանազանութիւնն. Մենք չենք կրնար ընդունիլ Մեծ. Արծրունւոյն յառաջ բերած կարծիքն, իբրեւ թէ մինչեւ ցհաստատութիւն Մխիթարեան Միաբանութեան՝ ամբողջ հայ ազգն Ռուսահայոց հնչման համեմատ միօրինակ հնչումն ունեցած լինի, և թէ Մխիթարեանք եղած լինին՝ զոյն ասացող, ամբողջ տաճկահայաստանի ազգայնութեան մէջ սկսեալ ի կեդրոնական գաւառաց Հայաստանի մինչեւ ցհետագայ գաղթականութիւնս, փոխել առոյգ ժողովրդեան ընտանի եղած կենդանի հնչումն, եւ անոր դէմ միանգամ հակառակ հնչումն ուսուցանել։ Զենք կրնար ընդունիլ այս կարծիքս՝ վասն զի նախ անհաւատալի է որ Մխիթարեան ուխտաւոր միաբանութիւնն (Վենետիկոյ Մխիթարեանց թիւն ի սկզբանէ մինչեւ ցայսօր 300 անձանց չէ հասել) կարող եղած լինի այնքան ընդարձակ տեղւոյ վրայ՝ այնպիսի զօրաւոր ազդեցութիւն ունեցած լինել այնչափ սաստկապէս հեռու կեցած սահմանաց. մանաւանդ որ Մխիթարեան Միաբանութեան ունեցած վերաբերութիւնն աւելի մերձաւորապէս և կամ գրեթէ բացարձակապէս կաթոլիկ հայութեան հետ եղած է, որք հայութեան ամբողջութեան փոքրամասնութիւն մի կը կազմեն եւ ոչ աւելի։ Երկրորդ՝ անհնար է որ Մխիթարեան միաբանութիւնն հարիւր յիսուն կամ երկու հարիւր տարուան ընթացքին մէջ կարող եղած լինի ապականել իւր բնիկ ազգային հնչումն, մինչեւ ամէն տեղւոյ իւր անդամոց անձամբ կ՚ընդունի ուղղակի Հայաստանի յատուկ գաւառաց բնակիչներէն, եւ իւր գրեթէ ամէն անձինք ուղղակի վերաբերութիւն ունեցած եւ կամ ապրած են սահմաններով հայութեան ամբողջութեան մէջ, զոյն ճանաչելով իրենց հայրենիք, անդ ունելով իրենց արենակից մերձաւոր եւ հեռաւոր ամենայն ազգականութիւն։— Այս հնչման յեղափոխութիւնն կամ ապականութիւն կարելի էր որոշել տեղի ունենալ Մխիթարեան Միաբանութեան մէջ, երբ այս վերջինս՝ առանց կենակցական կապերով զօդեալ լինելու ընդհանուր հայութեան հետ՝ ապրէր բոլորովին կղզիացեալ, իբրեւ զլեհահայ եւ զհնդկահայ եղբարս։

Տաճկահայոց հնչման տարբերութեան իբրեւ նախնական պատճառ ի մէջ կը բերէ Մեծ. Արծրունի մոնղոլաթիւրքական լեզուի ունեցած ազդեցութիւնն հայկական լեզուաց, որով և հնչման։— Զենք ուզեր բացարձակապէս ժխտել թէ տաճկական լեզուի հնչումն դարեր ի վեր տեղի ունենալով ի Հայս՝ իւրեն ազդեցութեան պաշտօնը կատարած չլինի մասամբ իւրեւ՝ հայկական հնչման ապականութեան նկատմամբ. բայց այս ազդեցութիւնն սորիչ արդիւնք չէր կարող յառաջ բերել՝ բայց եթէ այս ինչ կամ այն ինչ տառի աւելի կամ նուազ փափկութիւն կամ խոշորութիւն տալով, եւ կամ լեզուին հայկականութիւնը ապականելով (ինչպէս արդէանք եղած կը տեսնենք՝), այլ ոչ թէ օրինաւոր դրութիւն մի կազմել հնչման, և այն՝ դէմ ընդդէմ հակառակ նախնեաց պահպանած ի կիր առնուած կենդանի հնչման։— Զենք կրնար հասկնալ թէ ի՛նչ նկատմամբ այս հայ տառից հնչմանց զանազանութիւնը՝ Մեծ. Արծրունի կը կապակցէ մոնղոլաթիւրք լեզուի ազդեցութեան հետ, այս իւր գաղափարն պարզաբանել էր Մշակի Մեծ. Խմբագիրն իւր հաւաստիք պատճառներով զօրացնել. բայց որովհետեւ մենք որ և իցէ լեզուաբանական կամ տրամաբանական ապացոյց չենք տեսներ ի մէջ բերուած, հետեւաբար գոհ կը լինինք խոյն մեր հակառակ կարծիքը յայտնելու։

Խնդիրը պարզագոյն ձեւի մէջ ներկայացնելու համար՝ պէտք է նախ նկատենք տառ հայկական տառից բաժանումը՝ ըստ նախնի աւանդութեան, և ըստ այնմ հետեւանք հանենք մեր արտասանութեան։—Խնդիրը բաղաձայն տառից վրայ լինելով՝ զըտենք տառ ի ցուցակի այն տառից առնչականութիւնն, որ ընդունելի է թէ՛ Տաճկահայոց և թէ՛ Ռուսահայոց, իբրեն հիմն առնելով ի նախնեաց աւանդեալ օրինակ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՂԱՁԱՅՆՔ

Լերկ	Միջակ	Թաւ
պ—π—p	բ—β—b	փ—φ—ph
կ—κ—k կամ c	գ—γ—c կամ g	ք—χ—ch
տ—τ—t	դ—δ—d	թ—θ—th
ծ	ձ	ց
ճ	ջ	չ

Արդ, ինչպէս ներկայ ցուցակս կը տեսնուի, Թաւ տառերն անուղղակի վերաբերութիւն ունին մեր խնդրոյն մէջ, երկու հայ հասարակութեանց արտասանութեան մէջ եւս գրեթէ առանց տարբերութեան հնչուելով, մօտ լատինական p, c կամ k, t տառից հնչման, օրինակ ի՛մն pater, casus, tonius բառից մէջ. բայց իրենց զօրութիւնն նաեւ հայ լեզուի մէջ, ինչպէս ի յոյնն և ի լատինն, հագագային աւելութիւն ունի՝ նկատմամբ լերկ տառից, որով պհ — փ, կհ — ք, տհ — թ, ծհ — ց, ճհ — չ։

Արդ թողլով ի բաց Թաւ տառերն, կը տեսնենք որ մնացեալ լերկ և միջին տառից հնչումն՝ իրարու տեղ փոխանակուած են առհասարակ Ռուսահայոց և Տաճկահայոց արտասանութեան մէջ. որով մի և նոյն բառերն, օրինակ ի՛մն Պետրոս, մինչեւ առաջինքն կ՚արտասանեն համաձայն յոյն և լատին հնչմանց Πέτρος-Petros, վերջիններն կը հնչեն Bέδρος - Bedros. այսպէս կաթողիկոս՝ մինչեւ ըստ Ռուսահայոց կը հնչի καθολικός - Katholikos - catholicos, ըստ Տաճկահայոց ընդհակառակն γαθολιγός - catholicos—gatolicos հնչումն կ՚ունենայ. Հասարակ բանիւ հաշուաւ որ բառաբերի մի հետ՝ թէ Ռուսահայոց կորղն մեր զօրան է, և մեր զօրան՝ իրենց կորղն է։—Արդ, առանց ուղելու դեռ ընդարձակագոյն հնչումը մը առանձնել, կը հարցնենք առ Մեծ. Արծրունին՝ թէ կարելի՞ է և կամ տեսնուա՞ծ է երբեք լեզուական փոփոխմանց պատմութեան մէջ այս տեսակ կանոնաւոր ապականութեան՝ ազգի մը մեծամասնութեան մէջ։— Մենք չենք յիշեր և չենք ալ գտած յայլոց ուսմունքն այսպիսի զօրանման երեւոյթ մը, ուստի և չենք կարող հաւատալ թէ պատահական արդիւնք լինի այս արտասանութեան տարբերութիւնն։— Ըստ մեր կարծեաց՝ այս երկու արտասանութեանց զանազանութիւնն յառաջ պէտք է եկած լինի երկու ամենահին գաղթականութիւններէ(¹) որք տեղի ունեցեր են ի Հայաստան, և կամ (եթէ ներուի ասել) Ռուսահայոց հնչումն, որով կը խօսէր ի վերոյ ենթադրեալ գաղթականութեանց մին, հին ատեն յատուկ էր նաեւ արքունի ատեան և մեր ազգային կեղարոն և սոցա հետեւորդ մատենագրաց որք հին գրաբառ լեզուի կանոններն աւանդեցին մեզ իրենց ինքնագիր և թարգմանածոյ երկասիրութեանց մէջ. բայց այս հանդերձ կարող չեղան՝ ոչ մեր այբուբենն յոյն լեզուին համաձայն չարելով և ոչ նոյն յատուկ անուններն ըստ այնմ ի հայ յեղլով՝ մեծամասնութիւն կազմող միւս գաղթականութեան հնչումը յարմարցնել իրենց հնչման. որով ասկէն, ճիշդ այժմեան մեր սովորութեան համեմատ, նաեւ յընթերցման անշ ազգային մատենագրաց յառաջ բերեց իւր սեփական հնչումը, Պետրոս անունն արտասանելով Bedros և ոչ Petros, ինչպէս անշուշտ կ՚արտաբերէին զայն Սահակ եւ Մեսրոպ և այլ մատենագիրք մեր՝ ըստ մեր հաւանական ենթադրութեան։ Ենթադրութիւն կ՚անուանենք այս մեր կարծիքն և ոչ ստուգեալ կամ հաւաստելի իրողութիւն. ուստի եւ իբր ենթադրութիւն՝ կրնայ իւրաքանչիւր ոք աւելի կամ նուազ արժէք ընծայել առ այն. մենք չենք ուզեր հակառակիլ և պընդել՝ կարծեաց ստուգելին մէջ։

Ուստի իբրեւ հետեւանք մեր մինչեւ ցաստ ի մէջ բերածներու՝ կ՚ըսենք՝ որ այս մեր յառաջ ենթադրութեան վրայ յեցեալ՝ ի բուն և ի հին նախնեաց անտի յառաջ եկած կը համարինք հաւասարապէս թէ՛ Ռուսահայոց և թէ՛ Տաճկահայոց արտասանութեան եղանակն, որով եւ երկուքին ալ յատուկ հայկական հնչումն. բայց զառաջինն (Ռուսահայոցն) ընտրելագոյն կը համարիմք այս նկատմամբ, որ նա համաձայն է ոչ միայն մեր հին գրաւոր լեզուին տառադարձական կանոնաց(²), այլ և եւ ըստ լեզուաքննական բաղդատութեան՝ համաձայն է ընդհանուր հնդեւրոպական քաղաքակիրթ լեզուաց տառից հնչման. եւ հետեւաբար կ՚ըսենք՝ որ Ռուսահայոց հնչումն ընտրելագոյն է քան զՏաճկահայոցն, բայց վերջնոյս հնչումն յատուկ հայկական արտասանութեան օտար համարել՝ է անտեղութիւն։—Այս մեր համարձակ կարծիքը լսելէն վերջ՝ կ՚առաջարկեմք Պր. Սաքէլ Սարուխաննեանցի՝ (Տե՛ս ի Մշակ լրագրի 1886, Թիւ 104) որ աչքէ անցընէ Հ. Արսէն Բագրատունւոյն Զարգացելոց քերականութեան մէջ հայկական տառից հնչման և տառադարձութեան մասին աւանդուած կանոնները, Հ. Գաբրիէլ Այվազեանն՝ Դ և Լ տառից հնչման ճառին մէջ Ռուսահայոց և Տաճկահայոց արտասանութեան նկատմամբ գրածը, Բազմավէպ Հանդիսարանի մէջ ու տակաւ անդամ սոյնպիսի խնդրոյ վրայօք գրուած յօդուածներն, (օրինակ ի՛մն 1846, էջ 51. 1845, էջ 366. 1877, էջ 97. 1885, էջ 256... եւայլն), եւ մանաւանդ քաջ տեղեկանայ Վենետիկոյ Մխիթարեանց ուսումնական կարծեացը վրայ՝ հայկական տառից արտասանութեան մասին, որով նոքա արդէն կէս դարէ ի վեր ընդունած և քարոզած են ի տեսակս ձեւոյն՝ զոր ինչ այլք այժմ իբրեւ նոր ինչ տեսութիւն ի մէջ բերել կը կարծեն. իսկ ի գործնականին այլ է խնդիրն. եւ մենք յաջորդ տողերուն մէջ ջանանք պարզել նաեւ զայն

Հ. ԱԹԱՆԱՍ ՏԻՐՈՅԵԱՆ

(ԲԱԶՄԱՎԷՊ) Մխիթարեան Հայր

(¹) Առիթ ունեցած լինելով խօսելու այս խնդրոյս մասին ազգային գիտնական Էմին վարժապետի հետ՝ նա յայտնած է իւր կարծիքն՝ որով կ՚ենթադրէ այս զանազանութիւնն մնացած լինի հայութեան մէջ՝ Կիլիկեցւոց ժամանակի. և այս իւր կարծիքը պարզած է ռուսերէն լեզուով ի լոյս ընծայուած ճառի մը մէջ. բայց թէ՛ ճառն և թէ՛ ռուսերէն լեզուն ինձ անծանօթ լինելով, չեմ կարողացած ձեռք բերել ցարդ մեծամասնիւ գիտնականին այս հետաքրքրաշարժ երկասիրութիւնն։

(²) Ինչպէս ի վերոյ ակնարկեցինք՝ մեր թաւ գրերն փ, ք, թ, (ց, չ). երկու կողմանց ալ ընդունելի են մերձաւոր արտասանութեամբ լատինական p, c=k, t տառից. արդ եթէ գիտենք՝ ինչպէս ի լատինն և ի յոյնն՝ միջին բաղաձայնից հետ զուգաւորելով հագագ մը՝ կը կազմուին φ, χ, θ կամ ph, ch,th, այսպէս նաեւ ի հայ լեզուի՝ պ, կ, տ, (ծ, ճ) պիտի համարուին համազօր յունական միջին բաղաձայնից, այսինքն մերձաւոր հնչմամբ յոյն π, κ, τ, և կամ լատին b, g, d տառից, որով և իբր միջինք ընդ բ և ընդ փ, ընդ գ և ընդ ք, ընդ դ և ընդ թ, ընդ ձ և ընդ ց, ընդ ջ և ընդ չ, աւելի վերջնոց մերձաւոր պիտի հնչուին քան առաջնոց. դիտողութիւն մը՝ որ համաձայն է բուն ու ևնոյնք Ռուսահայոց հնչման և ի հակառակութեան կը ձգէ ինքն իրեն մէջ Տաճկահայոց հնչումը, թէ պէտ և զվերջինս կ՚արդարացնեն նախնեաց աւանդութիւնք՝ ինչպէս քիչ յառաջ պիտի տեսնենք։

ՕԳՈՒՍՏԱՄԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԿՈՒԻՆՊԼԷՐԿ ԵՂԲԱՐՑ
ՎՈՅՎՈՏԱՅԻ ԴԻՄԱՑ
94—Եիւքսէք Գալդըրըմ—94

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ

Նոր հանդերձեղէն ստացուած է յայս վաճառատուն և կը ծախուի չափաւոր գիներով։ Ամեն անոնք որ կ՚ուզեն ճէպերնին խնայել և լաւ հագուիլ, թող դիմեն յիշեալ վաճառատունն ուր ամեն տեսակ հանդերձք կը գտնուին ահագին քանակութեամբ։ Կան նաեւ ՏԻԿՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ շքեղ Մանթօներ, որք ուղղակի Բարիզէն բերուած են, Մօտէն ընկերութեան վաճառատուներէն։ 6—12

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՅՑ
1887 ՏԱՐՒՈՅ

Հայ գիրերով և թուրքերէն լեզուաւ Օրացոյց մ՚որ կը պարունակէ նաեւ 1887ի Գազամեան, Պ. Զ. Թորոսեանի կողմանէ ապուելով կը ծախուի մասնաւորապէս իւր վաճառատան մէջ, Պոլիս, Մեծ Մաքսի կարգ թիւ 46, ի գին 60 փարա։

Կը գտնուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով։ 3—3

ԽՐԱՏ ԱՌ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

Ամեն անոնք որ կ՚ուզեն ձեռք բերել այն օտար [illegible] մատենագրութիւն. [illegible] Մխիթարեան [illegible] ի Կ. Պոլիս, [illegible] [illegible] կը լինի [illegible], նոյն [illegible] [illegible] համար, եթէ [illegible] [illegible] և գ[illegible] անունը. Պէտք է յստակ գրել ուղղին անունն եւ հասցէն.

ԻԼԱՆ

ԶԱԳԸ ՍԸՐԱՍԳԷՐԻ

Սըզ գանավաչօ, արչընը ճէտիտ եկիրմի պին, պէշյէրի իքի զուրուշ սէքիզ պարա.

Տէվէ մարգալը իքի ենիզ խարտալը մագարա իքիլիք,

Իքի ենիզ էլլի պին աաէտ սիյահ,

Ենիզ էլլի պին աաէտ պէյազ,

Օն պին աաէտ գըրմըզը,

Ճէման տէօրթ ենիզ օն պին աաէտ.

Պիրպիրի իւզերինէ պէշյէր աաէտի եիրմի իքի պարա.

Պիր սէնէտ թէրաքիւմ իթիւքճէ թամիր իթիւրիլէճէք միւսթամէլ միւթէնէվի պագըր թագըմլարընը իւճրէթը թամիրիյէսի,

Պէշյէր գըյէի ճէտիտ իչին եիրմի պիր զուրուշ.

Նիզամիյէ էյալէթ վէ սէրասքէրէթ անպարլարը իչին մէվգըի միւնագասայա գօնուլան պալատէ մաչարրէր էլ մըգտար իւչ գալէմ էշեանըն ֆիաթը մաւրազ զամանըն իւ թալիպլէրի եօգլամէտ օլուպ քիմանը էվվէլը րումինի եիրմի սէքիզինճի բազար կիւնինէ գատար պէշյէր կիւն միւնագասալէրի պիլիճրա մէզքիւր կիւնաէ գաբարը գաթիլէրի վէրիլէճէկինտէն, իթայա թալիպ վէ եիրմի թօքուզընճը բազար իրթէսի կիւնիւ եիւգաէ պէշ թէնզիլի իլէ բազիլ պալլընանլարըն մազամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ դաիրեսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

18 քեանունը էվվէլ 1886

Նօ. 34 3—3

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑՈՒՑԱԿ [17]

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ ՇԱՀՈՂ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

1872 Ապրիլ 1էն ցԼ Հոկտեմբեր 1886

Որք մինչեւ 1886 Սեպտեմբեր 30 չեն ներկայացուած ու գանձուած։

Շահող Թիւ	Ֆրանք	Շահող Թիւ	Ֆրանք
1088757	400	1130816	400
8	»	7	»
9	»	8	3000
60	»	9	400
800	»	20	»
90746	»	1466	»
7	»	7	»
8	1000	8	»
9	400	9	»
50	»	70	»
2576	»	606	»
8	1000	8	»
9	400	16	»
80	»	8	»
616	»	9	»
8	»	2266	»
3686	»	3081	»
7	»	110	»
8	»	31	»
9	»	2	»
90	»	481	»
786	»	2	»
923	»	3	3000
5	»	4	400
7021	1000	5	»
641	400	826	»
2	2000	7	»
3	1250	8	»
4	400	9	»
5	»	30	»
9075	»	4926	»
100027	»	7	»
1731	1000	8	»
826	400	9	»
9	»	30	»
30	»	6003	»
2116	»	4	»
7	1000	43976	»
8	400	7	»
9	»	8	»
20	»	9	»
266	»	80	»
7	»	4796	1000
8	»	7	400
9	»	8	»
70	6000	9	»
4814	400	800	»
5136	»	5301	»
7	»	2	»
9	»	3	»
6133	»	4	»
551	»	5	»
2	»	614	»
3	»	5	6000
4	»	966	400
65	1000	9	3000
8071	400	70	400
2	»	6126	»
3	»	7	»
4	»	8	»
308	»	9	»
9	»	30	»
997	1000	640	»
9056	400	976	1000
7	»	7291	400
8	»	2	1600
9	»	3	400
60	»	981	»
269	»	2	»
544	»	3	»
956	»	4	»
7	»	5	»
10181	1000	8721	»
2	400	2	»
3	»	3	»
4	»	50037	1000
5	»	1404	400
431	»	5	»
2	»	3371	»
3	»	2	»
4	»	3	»
5	»	691	»
857	»	2	»
1223	»	3	»
476	»	4	»
2487	»	5	»
90	»	4806	»
4361	»	6681	60000
2	»	2	400
3	»	4	1000
4	1000	5	400
5	400	9209	1250
5252	»	61027	400
3	»	2491	»
312	»	2	»
901	»	3	»
2	»	4	1000
3	10000	5	400
4	400	4101	»
5	»	736	»
6224	»	7	»
646	»	8	»
7761	»	9	»
2	»	40	»
3	»	846	»
4	»	7	»
5	»	9	»
9301	»	6776	1000
2	»	7	400
3	»	8	»
4	»	9	»
5	»	80	»
20131	»	866	»
2	10000	7	»
3	400	8	»
4	»	9	»
5	»	70	»
2626	»	7371	»
8	»	2	»
9	»	3	»
30	»	4	»
928	»	5	»
4776	»	8296	»
5945	1000	506	»
7117	400	7	»
8	»	8	»
9	»	9	»
20	»	10	»
8196	»	726	»
7	»	8	»
200	»	71170	»

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԸՆԴ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 1,788,964

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոխադարձ ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղի համար մինչև ցարդ տուժած վնասին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գոմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԽԱՅԾՂԱՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ

Ամենէն լաւ, ամենէն առողջարար, ամենէն ազդուն է

ԳԵՂԱԳՈՐԾ Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍԻ

ՊԱԼՍԱՄԱԿԱՆ ԽԱՅԾՂԱՆԸ

Այս հեղուկը կը պարունակէ խայծղանի և Պէրուի ձէթի ամեն մաքուր և լուծելի տարրերը։ 1873 էն ի վեր նշանաւոր բժիշկներէ կը յանձնարարուի կուրծքի, կոկորդի և միզային ճանապարհաց հիւանդութեանց համար։ ՅԱՐԱՏԵՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ, նոյն իսկ ի պարագային յորում ախտաբուժական ուրիշ միջոցներ ի զերեւ ելած են։

Գործածութեան եղանակ

Կուրծքի, կոկորդի և միզային ճանապարհաց հիւանդութիւնք	Մէկ դգալ ջրի մէջ մէկ խահուէի կամ ապուրի դգալ	Խմել անօթի եղած ժամանակ կամ հաջած առ ամեն
Որքին, եռք	Ջուր կամ խառն	Դուրսէն գործածել
Սպիտակ հոսմանք	Ջուր կամ խառն	Ներանդաւանամբ
Շնչափողք	Շոգիով առքցած	Մխելով կամ փոշիացնելով

Ընդհ. կեդրոնատեղի՝ Կեդր. դեղարան Ն. Թէօտորիտէսի, Բերայի Մեծ փողոց 244։ Կը գտնուի նաեւ Կալաթա, Գասթարիաւի դեղարանը. Պոլիս, Գասապեան դեղարանը։

ՄԷՀՄԷՏ ՈՒՍՏԱ

ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՃԷ ԳԱՊՈՒ
ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆԻ ԴԷՄ ԹԻՒ 9

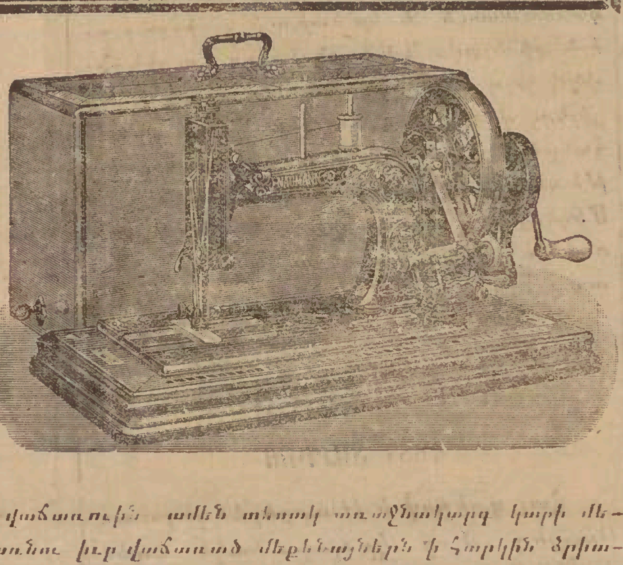

Թնդանօթարանի արհեստական գունդին մէջ իւր ուսումն առած ըլլալով քան տարիէ ի վեր մեքենագործութեամբ կ'զբաղի և կատարեալ փորձառութիւն ստացած է իւր արհեստին մէջ։

Վերոգրեալ մթերանոցին մէջ կը վաճառուին ամեն տեսակ առաջնակարգ կարի մեքենաներ։ Մէհմէտ Ուստա յանձն կ'առնու իւր վաճառած մեքենաներն ի հարկին ձրիաբար նորոգել մինչեւ ութը տարի։ Իւր վաճառածէն զատ եթէ ուրիշ մեքենաներ ալ ներկայացուին նորոգութեան համար Մէհմէտ Ուստա պատրաստ է խիստ աժան գնով կատարել հարկ եղած նորոգութիւնները։

ՄԸՍԸՍ Ս. Ա. ԱԼԼԸՆԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՄԱԶ. ՆՈՐՈԳԻՉԸ

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Ճերմակ ըլլած մազերուն գոյն, փայլ ու գեղ կուտայ։ Կը նորոգէ անոր կեանքը, ոյժը և աճումը։ Գլխու թեփը շուտ մը աներեւոյթ կ'ընէ։ Իր անուշ հոտը ասատ է ու հեշտալի։

"Մէկ շիշը կը բաւէ։" Այդ փորձը ունեցողն ամէնքը որոնց մազերը իրենց բնական գոյնին դարձան, և ճաղատ տեղերը մազով ծածկուեցան։ Կեղծիք չէ, և ամենեւին վնաս մը չունի։ Եթէ որ կ'ուզես թարմ մազ ունենալ և բոլոր կեանքդ մազ պահել, առանց ուշանալու շիշ մը առ (MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նիւ-Եորք ու Փարիզ։ Կը վաճառուի ամեն սափրիչներու, անուշ իւղագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով։

Կը գտնուի Ն. և Ժ. Գանդիւր եղբարց բրիտանական դեղարանն, Բերա, Մեծ փողոց. Էտմոնտ Գարուանա, Անգլիական մթերանոց, Ժիւքջէք Գալաթըրի. և Իգնատ Լագանեքլլա, 433, Բերա Մեծ փողոց։

ԴԵՂԱՐԱՆ

Գ. և Հ. ԲԻՒՋԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
Պոլիս Հասիր-չէլէր Թիւ 77

Չափաւոր գնով և արագապէս կը գործադրուին եկած դեղագիրները

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ
Գ. և Հ. ԲԻՒՋԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
Եէնի Ճամի Եալը Թիւ 26
ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԸՆՏԱՐՋԱԿ
ՍՈՒԼՖԱԹՕ, ՔԻՆԱՆ ԻՒՂ ՆՈՒԱԿԵՐՏՈՑ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԴԵՂԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ, ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՔԻՆԱ ՔԱԼԻՍԱՅԱՅԻ
Մ. ՊԵՅԼԻԿՃԵԱՆԻ

Այս յոյժ ախորժահամ բուժական ըմպելիքը ընդարձակ գործածութեան մտած է քիչ տարիներու մէջ իւր անխառն կազդուրիչ ներգործութեան շնորհիւ, որ տկար, գեղջուկ և ընդհանուր առմամբ վատառողջ կազմութեանց ապաքինութեանը ազդուագոյն միջոցն է։

Կը վաճառուի Պոլսոյ կողմը կամարջին գլուխը Բիւջիւքեան եղբարց դեղարանը Թիւ 77. կը գտնուի նաեւ ուրիշ դեղարաններու մէջ։

Կը յանձնարարուի մասնաւորապէս զգուշանալ կեղծ շինուածներէն։

ԸՆԹԱՑՔ

ԲԱՂ. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Աշխատասիրեց՝ Յ. Յ. ՊԷՅԱԶԵԱՆ

Ազգային նախակրթարանաց համար յարմար դասագիրք մ'է սոյն աշխարհագրութիւնն, ամփոփ և բացայայտ. Կը ծախուի ի գին 2 ղրուշ։

PAPIER WLINSI

ՎԼԻՆՍԻ թուղթին աչագին յաջողութեան պատճառն այն է թէ մարմնոյն բորբոքումները դուրս քաշելու յատկութիւնն ունի։ Անգղիական բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն ընդդէմ կուրծքի ախտերութեանց, Հարբուխ, Պրոնշիթ, Կոկորդի ցաւ, Ցօդացաւ։ Իր գործածութիւնն շատ պարզ և դիւրին է. կը բաւէ միայն անգամ մը մարմնոյն վրայ դնել։

Բարիզ, Ժ. Վիլէն և ընկ., 51, Սէնի փողոց։ Կը գտնուի ամեն դեղարանց մէջ։

Փոխանցել ՎԼԻՆՍԻ անունը։

երկաթուղով եւ ներածեալ կամ արտածեալ ապրանաց ապահովագրութեան համար։

Ընկերութիւնս նաեւ մասնակից է «ԱՐԺԷՔՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ»
Union pour l'Assurance de Valeurs
և հինգ ընկերութեանց համերաշխութեան ներքեւ,

որք 30,500,000 Ֆրանքի

դրամագլուխ մ'ունին, յանձն կ'առնու ապահովագրել ամեն տեսակ արժէք, արժեթուղթ, դրամ, ադամանդ, գոհարեղէն եւն, որք կը զրկուին թղթատարութեան և սուրհանդակաց միջոցաւ։

Այդ ընկերակցութիւնները կազմող ընկերութեանց անուններն ապագրեալ են ապահովագրութեան մուրհակաց վրայ։

Կ. Պոլսոյ համար երաշխաւորեալ է Օսմ. կայսերական Պանքան։

Աւստրիական ընկերութեան ԴՐԱՄԱՏԵՐՑ անունները.

Բարիզ	Գոնդուաւ տ'էսգոմպ տը Բարի (Լընտըն Էնտ Գաունդի Պէնքին և ընկ.
Լոնտոն	(Հիւքաստոնի, Աւստրալիոյ և Զէլանտայի Պանքա (Աւստրալական միացեալ Պանքա
Համպուրկ	Պէրլինի գերմանական Պանքա
Ամստերտամ	Ամստերտամի Պանքա
Անվերսա	Անվերսական փոքր Պանքա
Լիէժ	Ընդհանուր Պանքա Լիէժի
Պրուսէլ	Ընդհանուր ընկերութիւն յօգուտ ազգային ճարտարութեան
Մանհայմ	Վիւրթ հէմպէրկեան Պանքա
Պերլին	Ս. Պլայխրէօտըր
Վիեննա	(Գրետի Անշդալտ (Աւստրիական Պանքա Վիեննայի
Բետերսբուրկ	Ժ. Ե. Կիւնցպուրկ
Գոբենհակ	Երկրագործական Պանքա Տանիմարքայի
Ճենովա	Բոտ. Հօֆեր և ընկ.
Զմիւռնիա	Ըը Գուտմէր եղբարք
Պուքրէշ	Ռումանիոյ Պանքա
Աթէնք	Ճարտարարուեստից փոքր Պանքա Յունաստանի

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալութեան գրասենեակը։ Պայմաններն և գներն յոյժ չափաւոր են։

Գործակալ-Ընդհանուր, Հ. Օպէն, փորձառու Վերիդաս ծովային գործոց գրասենեակն, Եօրնիքճը խան, 6, Կալաթա։

Ընդհանուր գործակալք
Մ. ԹՈՒԼՊԵՆՏՃԵԱՆ եւ ԿՈՒ

DEUTSCHER Handels-Verein
ԳԵՐՄԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿ
Ի ՊԵՐԼԻՆ

ՅԱՐԴԱՐՈՒՄՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ, ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ համբաւաւոր վաճառականաց, նախատարութեանց, քաղաքային փոխադրութեանց համար եւն։

ՇՈԳԵՄԵՔԵՆԱՅՔ երկաթուղեաց։

ՇՈԳԵՇԱՐԺ, ջրաշարժ և հողմաշարժ մեքենայք, ջրհանք եւն։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ և ճարտարական մեքենայք։

ԳՈՐԾԻՔ ամեն տեսակ։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ լուսաւորութիւն։

Գերմանական Առեւտրական Ընկերութեան ներկայացուցած հաստատութեանց ապրանաց մանրամասն ցանկերն և ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ իւր գործակատարներն ի Կ. Պոլիս.

ՀԻՒԿՕ և Ֆրիտս ԼԱՈՒԴԸՐՋՈՒՆԿ
Զէնդքըրէան խան, 15 և 16, Կ. Պոլիս

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ծովային, ցամաքային և ցանցային ապահովութեան

Մէհմէտ Ալի բաշա խան, 2, Պոլիս

Ստորագրեալքս, Մ. ԹՈՒԼՊԵՆՏՃԵԱՆ եւ ԿՈՒ, պատիւ ունինք ծանուցանել վաճառականաց թէ Ընդհանուր Գործակատար անուանուած ենք Մանհայմի ՌԷԱՍԻՒՐԱՆՍ ՄԱՐԻԴԻՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ։

Compagnie de Ré-Assurances Maritimes de Mannheim

Այս ընկերութիւն, Պայմանագրութեամբ հաստատապէս կազմուած ըլլալով ծովային ապահովագրութեանց ուրիշ ընկերութեան մը հետ, ունի ընկերային միացեալ դրամագլուխ մը Ֆր. 15,000,000
Դրամագլ. չվճարուած հանուած 7,500,000
Պահեստի դրամագլուխ 775,000
Պահեստ ստանձնեալ վտանգներու և չվճարուած վնասուց համար 1,750,000

Ուրեմն, Մանհայմի Ռէասիւրանս Մարիդիմ Ընկերութիւնն ամեն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ շոգենաւով, առագաստանաւով,

---

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալգանօ	2,000	Լեբանդօ	4,500
Անձելօ	3,000	Մարէնգօ	4.300
Արգօ	1,300	Մարատոն	2,500
Պասսանիօ	3,500	Միլօ	2,000
Գորոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Գրատօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օտտօ	2,000
Գալգօ	2,000	Բասիֆիկ	1,200
Գոմօ	2,700	Բալերմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բաալքեր	1,700
Տօմինօ	1,800	Գիդօ	2,800
Էրագօ	2,600	Բիսանիօ	4,400
Տրագօ	2,600	Բենալօ	3,200
Ֆալգօն	800	Բոլլօ	3,000
Ֆինօ	1,700	Բոմոնօ	5,500
Ֆլամինիօ	1,600	Բոմէօ	3.500
Կալիլէօ	5,500	Սալերնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սաֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրոտօ	2,200	Սորենդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէրդ	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիսօ	2,300	Վանտօ	3,600
Քէլթօ	2,000	Եէսօ	1600
Ֆոջիօ	2,200	Ջէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Ջէրօ	41,0

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա
514

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ և Միջերկրականի գծի բեռնատար շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Փալմիրա	4200	Սէֆիրօ	3000
Ֆէյրա	4000	Օսայրիս	3000
Օթամպի	4000	Նեբթիս	3000
Մէսսալիա	3250	Իսիս	3000
Թիպեր	3250	Լոգիա	800
Մասսոնիա	3250	Օլինտա	800
Մարիօթիս	3250	Սեպիա	700

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ
515 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվերբուլ

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Միջերկրական և Սեւ ծովու գծի կանոնաւոր բեռնատար

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պրաուն
Արգոս	2,500	Ռասբըլ
Արկադիա	2,500	Փրայս և Չամպս
Լակոնիա	2,500	Աթկինզ
Մակեդոնիա	2,500	Մորրի
Բուլղարիա	2,800	Ձեֆֆրիս

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով փոխադրութիւն կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
513 Գործակալք

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90,—ի Կալաթա Կլավանի խան, 2,—ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻՒՏԼԻՆԿԼԸՐ

Վճարման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծերէն։

ԽԷՏԻՒԻԷԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԸԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Բոնի գծի կանոնաւոր բեռնատար

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալու յատկացեալ շոգենաւն է ՄՈՒՐԷԼ որ դեկտեմբեր 29 ին Մարսիլիայէն և յունվար 5 ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալու յատկացեալ շոգենաւն է Արմէն։

Ուղեւորաց և ապրանաց համար

Նաւագնի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈԹԻ ԲՐՈՒՆԻ
Թիւ 17–18 Քիւչիւք Միլլէթ
Մահմուտ փողոց, թիւ 14

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւոր կերպով կը բանին Լիվերբուլ և Միջերկրականի գծի.

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունին Նիւ Եորքի, Պոսթոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամեն կողմերուն համար, Նմանապէս Հավրի, Ռուէնի, Բարիզի, Լոնտոնի, Կլասկովի, Մանչէսթրի, Պրատֆորտի եւն եւն համար։

Ուղեւորաց համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամեն շոգենաւու մէջ կայ կին սպասաւոր մը։

Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Չ. ՃՕԼԻ
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալի
511 փաշա խանի Ղալաթիա

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլ և Սեւ ծովու գծի.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2500	Ֆալոնեան	3700
Ալպանեան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթենեան	2500	Իպերեան	5500
Արապեան	3700	Իլիրեան	5500
Պավարեան	6000	Իսթրեան	5500
Պուլկարեան	6000	Լեպեան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիպեան	800
Տուրայ	700	Օբորթօ	700
Եճիպշըն	3700	Բերսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալերնեան	3700	Վիրճինեան	6800

Լէյլանտ շոգենաւը, նաւապետ Պոլ, յունվար 5 ին Լիվերբուլէն տեղ կ'արձակի։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Քարվըր եղբարք.
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաչման և ընկ.
Մալթա, Ռ. Քամպիլըրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուերդըլ և ընկ.
512

ՏԱՍՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ
ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ
Սենեկաց եւ զգեստուց համար
Ա. ՄԻՂԱԳՈՂԻՔ
Ի Սքիւտար (Դոլմապաղչէ)

Կեդրոնատեղի ի Կալաթա, Մահ-Հանէ Լոյտ խան, 2։

Արտօնատէր Ա. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ

ԵՐԿԱՆԱԹԱՐ մաքրին կարգ և զուտ պողպատէ, կրելով ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԻԼ նշանը։

Կաշիէ ՓՈԿԵՐ ամեն մեծութեամբ, մեքենաներու համար։

ՈՒԵՍՏԻՆԻ իւղ մեքենայից համար։

ՄԱՀՃԱԿԱԼՔ երկաթէ և արոյրէ։

ՄՈՄՈՒԼՔ ընդօրինակութեան։

Զանազան տեսակ ԴԱՐԲՆՆԱԼ ատորկայք։

Անգլիական ԹԱՆԱՔ ապագրատանց համար։

ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԻԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Վաճառական և ընդհանուր գործակալ
ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ
Գէորգ ալէյ խան, Եէնի ճամի Գալատա
Ղալաթիա, Կ. ՊՈԼԻՍ

Միակ կեդրոնատեղի
ՄԻԼՆԸՐԻ ԴՐԱՄԱՐԿՂԱՑ
Որոնք միայն կը դիմադրեն կրակի և խարդախներու

Գնողաց համոզման համար մեր վաճառատանց մէջ կը գտնուին վկայագրեր աչքերնիս մէջ եղած փորձերու ապացոյցներ։

ԲԼԱՔԷ ԱՐԾԱԹԵՂԷՆՔ

Անգլիոյ հռչակաւոր գործարանէն
ՖՕՆ ՖՕՈՒՔԸԼ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
ԱՄԵԼԻՔ, ՄԿՐԱՏՔ ԵՒ ՋՄԵԼԻՔ
Նոյն վաճառատան

ԲԵՆՏՐՈԼԻ ԼԱՄԲԱՐՆԵՐ
Նոր կատարելագործութեամբք շինուած, երկու լոյսով

Վաճառատունս յանձնարարողներով կ'ընդունի ամեն տեսակ ապրանքներ ապսպրել։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1886, մինչեւ նոր անօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	4	6	8	2	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44				
	Առաւօտ												Իրիկուն													
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Կ. Պոլիս	6 15	6 44	7 12	7 45	8 9	8 40	9 10	9 44	10 20	10 48	11 22	11 50	1 30	2 1	2 54	3 41	4 9	4 42	5 11	5 39	5 55	6 37	...	...	...	...
Գում–գափու	6 24	6 3	7 22	7 55	8 18	8 49	9 19	9 53	10 29	10 57	11 31	11 59	1 39	2 10	3 3	3 50	4 18	4 51	5 20	5 48	6 4	6 46	...	...	...	...
Եէնի–գափու	6 28	6 57	7 26	...	...	8 53	9 23	...	10 33	11 1	11 35	12 3	1 43	2 14	3 7	3 54	4 22	4 55	5 24	5 52	...	6 50	...	...	...	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 34	7 3	7 32	...	...	8 59	9 29	...	10 39	11 7	11 41	12 9	1 49	2 20	3 13	4 ...	4 28	5 1	5 30	5 58	...	6 56	...	...	...	...
Եէտի–գուլէ	6 38	7 7	7 38	8 5	8 26	9 4	9 32	10 1	10 43	11 10	11 45	12 12	1 52	2 24	3 17	4 4	4 31	5 6	5 33	6 1	6 13	7 1	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 49	7 19	7 50	8 19	...	9 16	...	...	10 55	...	11 58	...	...	2 36	3 28	4 16	...	5 18	...	...	6 25	7 12	...	...	...	...
Այ Ստեփանո	...	7 28	7 59	8 31	...	9 25	...	...	11 4	...	12 8	...	...	2 45	...	4 25	...	5 27	...	...	6 35	...	...	...	...	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	8 40	...	...	...	...	...	...	12 16	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 43	...	...	...	...	...
....	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	1				
	Առաւօտ											Իրիկուն														
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քիւչիւք Չէք.	...	6 35	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 52	...	...	...	...	...	...	...	...	6 25	...	...	...	...
Այ Ստեփանո	...	6 41	...	7 41	...	8 40	...	9 39	...	...	11 21	...	2 1	...	2 54	...	...	4 42	...	5 50	...	6 36	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 25	6 54	7 27	7 51	...	8 50	...	9 49	...	...	11 31	...	2 11	...	3 4	3 51	...	4 52	...	6 ...	...	6 49	...	...	...	...
Եէտի–գուլէ	6 38	7 6	7 39	8 3	8 34	9 4	9 38	10 1	10 14	11 16	11 44	1 24	2 23	2 48	3 16	4 3	4 36	5 5	5 38	6 12	6 31	7 3	...	...	...	...
Սամաթիա	6 42	7 10	7 43	8 7	8 38	9 8	9 42	...	10 18	11 20	11 48	1 28	2 27	2 52	3 20	4 7	4 40	5 9	...	6 16	6 35	...	...	...	...	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի–գափու	6 48	7 16	7 49	8 13	8 44	9 14	9 48	...	10 24	11 26	11 54	1 34	2 33	2 58	3 26	4 13	4 46	5 15	...	6 22	6 41	...	...	...	...	...
Գում–գափու	6 52	7 20	7 53	8 17	8 48	9 18	9 52	10 10	10 28	11 30	11 58	1 38	2 37	3 2	3 39	4 17	4 50	5 19	5 47	6 26	6 45	7 12	...	...	...	...
Կ. Պոլիս	7 ...	7 28	8 1	8 25	8 56	9 26	10 ...	10 18	10 36	11 38	12 6	1 46	2 45	3 10	3 38	4 25	4 58	5 27	5 55	6 34	6 53	7 20	...	...	...	...
....	...	...	...	—	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց մէջ միայն. Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վակոններ։